

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

ARBETE PÅGÅR – ÅTGÄRDER 2017-2019

Del I av återrapportering av regleringsbrevsuppdrag

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, januari 2020

Rapport 2020:1

Dnr: 2020/20 1.1

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Helena Spets

Telefon 076-695 69 42

INNEHÅLL

FÖRORD	5
1. INLEDNING	6
1.1. Strategin: målsättningar och utgångspunkter.....	7
1.2. Vad omfattas av strategin - typ av våld och målgrupper	8
1.3. Åtgärdsprogram samt handlingsplaner	10
1.4. Metod och innehåll.....	11
2. RESULTAT OCH SLUTSATSER	13
2.1. Resultat av kartläggningen.....	13
2.1.1. Åtgärderna i relation till de fyra målsättningarna.....	14
2.1.2. Åtgärder för ett utökat och verkningfullt förebyggande arbete mot våld 15	
2.1.3. Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.....	17
2.1.4. Effektivare brottsbekämpning	20
2.1.5. Förbättrad kunskap och metodutveckling	22
2.1.6. Analys av hur målsättningarna överlappar och är ömsesidigt beroende av varandra.....	25
2.2. Analys utifrån strategins nio Utgångspunkter	30
2.2.1. Analys av utgångspunkt 1 (Våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer) i relation till målsättningarna	37
2.2.2. Analys av utgångspunkt 2 (Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld) i relation till målsättningarna.....	38
2.2.3. Analys av utgångspunkt 3 (Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet) i relation till målsättningarna.....	39
2.2.4. Analys av utgångspunkt 4 (Funktionshinderperspektiv) i relation till målsättningarna.....	40
2.2.5. Analys av utgångspunkt 5 (Hedersnormer bland närstående) i jämförelse med målsättningarna	41
2.2.6. Analys av utgångspunkt 6 (Barnets rätt och barnets bästa) i relation till målsättningarna.....	42
2.2.7. Analys av utgångspunkt 7 (HBTQ-personers rättigheter) i relation till målsättningarna.....	43
2.2.8. Analys av utgångspunkt 8 (Förbättrad samverkan och styrning) i relation till målsättningarna.....	44

2.2.9.	Analys av utgångspunkt 9 (Kunskapsbaserat arbete) i relation till målsättningarna.....	45
2.3.	Jämförelse med BRÅS uppföljning för handlingsplanen från 2007	45
2.3.1.	Sammanfattande slutsatser	47

FÖRORD

I enlighet med Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev avseende 2018 respektive 2019, ska myndigheten senast den 31 januari 2020 rapportera en första uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har tidigare presenterat ett sammanhållet system för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken (*System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken* 2018). Att följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen är ett av Jämställdhetsmyndighetens grunduppdrag och det är ett pågående arbete.

I denna rapport "*Arbete pågår*" redovisas en första samlad uppföljning av arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i Sverige. Det är en gedigen grund som nu har lagts för att kunna följa upp och analysera utvecklingen inom ramen för det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Ett första urval av indikatorer har tagits fram för uppföljningen, det vill säga, hur och vad ska vi mäta och vad säger indikatorerna i dagsläget? Vidare har omkring 200 politiska åtgärder identifierats som har bäring på strategin och dess åtgärdsprogram. Vi börjar nu på "år noll" i tideräkningen för uppföljningen av den nationella strategin.

Rapporten innehåller, utöver en kartläggning av åtgärder relaterade till strategin och strategins åtgärdsprogram, och en presentation av ett första urval indikatorer för att följa arbetet, också en barnrättslig analys av strategin. Vår förhoppning är att denna uppföljning ska bidra till en effektiv och träffsäker jämställdhetspolitik som tydligt styr mot att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jag vill å myndighetens vägnar särskilt tacka Socialstyrelsen och alla andra aktörer som bidragit till denna rapport. Denna samverkan är av avgörande betydelse för arbetet.

Lena Ag

Generaldirektör för Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg januari 2020

1. INLEDNING

”Statens styrning av insatser mot mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål bör följa en samlad nationell strategi under perioden 2017–2026. Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin börjar gälla den 1 januari 2017.”

Mäns våld mot kvinnor är ett stort område och innehåller många olika typer av våld som utövas av och drabbar olika målgrupper i olika livssituationer. Den tioåriga strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor strukturerar arbetet på området i fyra målsättningar och nio utgångspunkter. Den konkretiserar arbetet genom att beskriva organisation för genomförande och samlar regeringen ambitioner i ett fyraårigt åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet vilar på uppdrag som redan är pågående eller nyligen avslutats vid perioden för framtagandet.

Regleringsbrevet för 2018 anger att Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att ”beskriva och analysera arbetet med delmålet om mäns våld mot kvinnor med utgångspunkt i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor”. Regleringsbrev för 2019 anger att senast den 31 januari 2020 ska myndigheten rapportera en första uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa om mäns våld mot kvinnor. Uppföljningen av våldsmålet ska utgå från målsättningarna i den nationella strategin och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbul konventionen). I uppföljningen ska Myndigheten för delaktighets rapport om Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning (2017:29) beaktas.

Denna rapport som redovisar en kartläggning och analys av åtgärder perioden 2017–2019 relaterade till strategin utgör en del av Jämställdhetsmyndighetens uppföljning. I sin helhet består uppföljningen även av en genomgång av de indikatorer som föreslagits (delrapport 2) samt en fördjupande analys av strategins barnrättsperspektiv (delrapport 3). I uppföljningen ingår även en första analys av en enkät kring jämställdhet, relationer och våld. De centrala resultaten och slutsatserna återfinns i en gemensam sammanfattning.

1.1. STRATEGIN: MÅLSÄTTNINGAR OCH UTGÅNGSPUNKTER

Strategin understryker att för att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra bör åtgärder rikta in sig mot fyra målsättningar:

1. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
2. Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
3. Effektivare brottsbekämpning
4. Förbättrad kunskap och metodutveckling

Förutom målen ska ”Viktiga principer och prioriterade frågor som är gemensamma för genomförande av samtliga målsättningar formuleras som utgångspunkter för strategin”.

Utgångpunkterna är:

1. Våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer
2. Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld
3. Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet
4. Funktionshindersperspektiv
5. Hedersnormer bland närstående
6. Barnets rätt och barnets bästa
7. HBTQ-personers rättigheter
8. Förbättrad samverkan och styrning
9. Kunskapsbaserat arbete

Både utgångpunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin för såväl regeringen som andra aktörer.

1.2. VAD OMFATTAS AV STRATEGIN - TYP AV VÅLD OCH MÅLGRUPPER

I strategin anges att ”regeringens uppfattning är att strategin till innehållet fullt ut ska motsvara det jämställdhetspolitiska delmålet.” Regeringens jämställdhetspolitiska delmål och tillika strategins mål består av två led: mäns våld mot kvinnor ska upphöra, samt kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Båda leden ska ses som olika aspekter av samma mål (jfr prop. 2005/06:155 Makt att forma samhället och sina egna liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål, s. 42). Strategin riktar sig mot våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön. Den riktar sig också mot våld som kvinnor och flickor utsätts för i särskilt hög grad eller som generellt sett har särskilt svåra konsekvenser för kvinnor och flickor.

Strategins tillämpningsområde är:

- Alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor
- Inklusivt hedersrelaterat våld och förtryck (könsstympning och tvångsäktenskap)
- Prostitution och människohandel för sexuella ändamål (kvinnor och flickor kan vara utsatta för människohandel som syftar till annan exploatering än för sexuella ändamål samt att våld och hot om våld kan förekomma i samband med varje form av människohandel)
- Kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning

Vidare anges att våld som huvudsakligen, men inte uteslutande, utövas av män mot kvinnor omfattas i sin helhet av den nationella strategin. Strategin tar således även hänsyn till att män och pojkar kan vara utsatta för våld från närstående, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, samt att kvinnor och flickor kan utsätta närstående för våld, exempelvis i hederssammanhang, och begå brott som rör prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Insatser inom strategin syftar därför även till att motverka mäns och pojkars utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors utövande av våld.

Strategin ska till innehållet fullt ut motsvara det jämställdhetspolitiska delmålet. Således omfattar strategin även:

- Ett HBTQ-perspektiv, då HBTQ-personers utsätts för våld i nära relationer samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål¹
- Ett barnrättsperspektiv, då barn av båda könen drabbas av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, dels genom att direkt utsätts för våld, dels genom att tvingas bevittna våld²
- Det våld i arbetslivet som drabbar kvinnor särskilt hårt³

Strategin understryker också att olika målgruppers särskilda situation bör beaktas, exempelvis våldsutsatta kvinnor och flickor som är i särskilt sårbara situationer på grund av; ålder, missbruk, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, samt utländsk bakgrund och närståendes värderingar kring självbestämmanderätt över sexualitet och relationer. Även i det återfallsförebyggande arbetet uppmärksammas att faktorer som kan minska risken för återfall i brott för våldsutövare är tillgång till vård för psykisk ohälsa och missbruk liksom grundläggande sociala behov som boende, sysselsättning och utbildning.

Det har understrukits att den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor i stort överensstämmer med tillämpningsområdet för den s.k. Istanbulkonventionen⁴. Istanbulkonventionen omfattar våld mot kvinnor oberoende av gärningspersonens kön samt våld inom familjen eller i hemmiljön, eller mellan makar och partner eller före detta makar eller partner oavsett till exempel kön, sexuell läggning eller könsidentitet, vilket också är strategins tillämpningsområde.⁵

¹ Politiken för HBTQ-personers rättigheter är till viss del även föremål för separata strategier och/eller handlingsplaner.

² Barnrättspolitiken är till viss del även föremål för separata strategier och/eller handlingsplaner.

³ En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet (skr. 2015/16: 80)

⁴ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (2011),

⁵ Skr. 2016/17:10, sid. 115

1.3. ÅTGÄRDSPROGRAM SAMT HANDLINGSPLANER

I syfte att stärka arbetet med att förebygga mäns våld mot kvinnor och bidra till att nå målen i strategin definierades utmaningar och åtgärder i ett åtgärdsprogram. I strategin finns även en förteckning över drygt 60 redan beslutade åtgärder med bäring på strategin som bildar en bas för åtgärdsprogrammet. Några av de beslutade åtgärderna var redan avslutade innan strategin tog sin början i januari 2017, medan andra var pågående. Åtgärdsprogrammet löper perioden 2017–2020.

I åtgärdsprogrammet anges utmaningar i förhållande till strategins fyra målsättningar. Utmaningarna finns beskrivna under 39 underrubriker som fördelar sig under de fyra målsättningarna. Under dessa rubriker ges exempel på åtgärder som hösten 2016 ansåg viktiga att genomföra under den närmaste fyraårsperioden. Åtgärdsprogrammet pekar även på områden där ansvariga för verksamhet på regional och lokal nivå bör överväga behov av fortsatt utvecklingsarbete. Regeringen föreslår även en budget i budgetpropositionen för genomförandet.⁶

Åtgärdsprogrammet skiljer sig från den förslagna handlingsplanen⁷ och den nationella handlingsplanen från 2007 genom att den har en något vagare karaktär och färre huvudområden. Handlingsplanen från 2007 hade 56 åtgärder indelade under sex huvudområden. Åtgärdsprogrammet är istället uppbyggt efter de fyra målsättningarna som huvudrubriker, och under de 39 underrubrikerna beskrivs utmaningar istället för att formuleras i mer direkta åtgärder. Åtgärdsprogrammet är dock i vissa delar konkret genom att redan pågående uppdrag och uppdrag som redan är planerade beskrivs.

Regeringen har utöver åtgärdsprogrammet också tagit fram specifika handlingsplaner kring Prostitution och människohandel samt Kvinnlig könsstympning.⁸

⁶ 600 miljoner kronor avsätts under perioden 2017–2020 för åtgärder kopplade till strategin, utöver satsningen om 425 miljoner för att stödja lokala kvinnojourer 2015–2019

⁷ Förslag från Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, SOU 2015:55.

⁸ S2018/03926/JÄM, Bilaga till regeringsbeslut 2018-02-08 nr II:1

1.4. METOD OCH INNEHÅLL

Denna del av uppföljningen är baserad på en kartläggning och analys av de åtgärder som regeringen initierat mellan åren 2017–2019 och som kan relateras till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. En mindre del av de åtgärder som initierades innan strategin omfattas också mot bakgrund av att de ingår i strategins åtgärdsprogram och har tydlig bäring på åtgärder initierade efter 2017.

Materialinsamling har skett genom systematisk genomsökning av regleringsbrev, särskilda regeringsuppdrag, överenskommelser samt kommittédirektiv som leder till statliga utredningar. Vi har även spårat propositioner och lagändringar genom att följa pågående uppdrag.

I kartläggningen läggs tyngdpunkten på vilka typer av åtgärder som regeringen givit uppdrag om eller ingått överenskommelser om, samt hur de relaterar till den tioåriga strategins målsättningar och utgångspunkter. Rapporten innehåller även jämförelser med den analys som BRÅ gjorde för tio år sedan utifrån 2007 års nationella handlingsplan, ”Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer”.

Åtgärderna sorteras in efter deras huvudkaraktär i enlighet med åtgärdsprogrammets rubriker. Åtgärderna kan dock innehållsmässigt tillhöra fler målsättningar, vilket har inneburit att även detta analyserats.

För att i möjligaste mån kunna jämföra denna uppföljning av åtgärder med den åtgärdsrapportering som gjordes för 10 år sedan har vi valt att följa upplägget i BRÅS uppföljning⁹ av regeringens handlingsplan från 2007¹⁰. Handlingsplanen från 2007 var upplagd i sex huvudområden med 56 åtgärder fördelade under dessa huvudområden, och Brå har följt det upplägget i sin rapport. Till skillnad från handlingsplanen från 2007 har den nationella strategins åtgärdsprogram generellt inga exakt angivna åtgärder under respektive målsättning. Åtgärdsprogrammet har istället under varje målsättning ett antal underrubriker med beskrivningarna av åtgärdsområden. Vi har följt denna logik så långt det är möjligt.

Åtgärderna sorteras in under den målsättning och den underrubrik som bedöms passa bäst beroende på huvudsyfte. Många åtgärder skulle kunna sorteras in under fler än en underrubrik. I de fall en åtgärd innehåller flera olika delåtgärder som kan delas upp under de olika målsättningarna så görs det en uppdelning.

9 Rapport 2010:4 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer- en första uppföljning av regeringens handlingsplan

10 Regeringens skrivelse 2007/08:39 Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Ambitionen var initialt att systematiskt följa upp årsredovisningar, rapporter och utvärderingar av åtgärderna för att se hur aktiviteterna genomförts och vilket resultat de gav. Av metodologiska och tidsmässiga skäl har vi dock valt bort detta i denna uppföljning. Många av åtgärderna har inte slutrapporterats ännu vilket gör att vi väljer att kartlägga och analysera åtgärderna i relation till strategins målsättningar och utgångspunkter, men inte göra en systematisk och djupgående resultatanalys i denna rapport. Vår ambition är dock att följa och analysera de resultat, samt de slutsatser som de som utfört och utvärderat uppdragen gör, under 2020/2021.

2. RESULTAT OCH SLUTSATSER

2.1. RESULTAT AV KARTLÄGGNINGEN

Kartläggningen har resulterat i över 200 åtgärder som relaterar till den nationella strategin, Istanbulkonventionen och det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet.

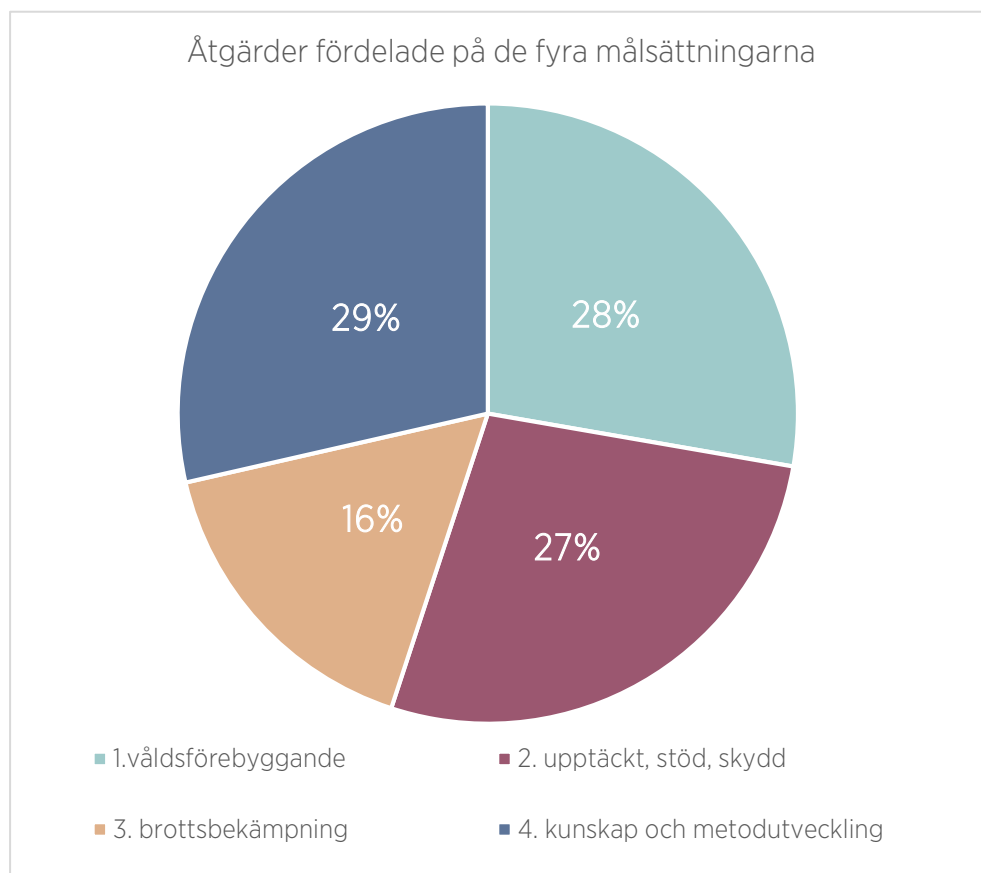
Åtgärderna har klassificerats och sorterats in under de fyra målsättningarna:

1. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
2. Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn,
3. Effektivare brottsbekämpning,
4. Förbättrad kunskap och metodutveckling.

Därefter har de funna åtgärderna finsorterats under åtgärdsprogrammets 39 underrubriker. Underrubrikerna innehåller de utmaningar som regeringen ser i förhållande till strategins fyra målsättningar, och ger exempel på åtgärder som hösten 2016 ansåg viktiga att genomföra under den närmaste fyraårsperioden.

Åtgärderna är av olika karaktär. Det finns åtgärder där flera myndigheter har för strategin centrala och omfattande uppdrag. Det kan gälla att ta fram stödjande metoder, kunskap och material, eller direkt stödja andra aktörer i deras arbete för att uppnå strategins målsättningar och det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Andra åtgärder är direkta och syftar till att lösa ett specifikt problem eller förändra en specifik verksamhet, yrkesutövning eller lag. En tredje grupp åtgärder är viktiga områden och insatser, som strategier, handlingsplaner, aktiva åtgärder inom olika verksamhetsområden, kunskapssammanställningar och utredningar, där olika aspekter från den nationella strategin integreras. De åtgärder som inte passade in under åtgärdsprogrammets underrubriker har placerat under rubriken ”andra åtgärder som inte nämns i åtgärdsprogrammet” inom respektive målsättning. Alla åtgärder är dock analyserade i relation till målsättningarna och utgångspunkterna. (se bilaga för en förteckning).

2.1.1. Åtgärderna i relation till de fyra målsättningarna

När det gäller fördelning av uppdrag mellan målsättningarna ser vi att åtgärderna fördelar sig relativt jämt mellan de målsättning 1 (28%), 2 (27%) och 4 (29%) som handlar om våldsförebyggande arbete, förbättrad upptäckt, stöd och skydd samt förbättrad kunskap och metodutveckling, men att kunskap och metodutveckling har fler åtgärder och är den kategori som innehåller flest åtgärder totalt. Resultaten visar därtill att en betydande del av de våldsförebyggande åtgärderna samt de åtgärder som syftar till förbättrad upptäckt, stöd och skydd innehåller kunskaps- och metodutveckling. Det vill säga, även inom andra åtgärder är kategorin förbättrad kunskap och metodutveckling återkommande¹¹, vilket är något vi återkommer till. Färre uppdrag (16%) finns inom den tredje målsättningen som behandlar brottsbekämpning.

¹¹ Kunskaps- och metodutveckling samt utbildning är en väsentlig del av arbetet utifrån strategin inom alla målsättningar. Medan 29% av åtgärderna klassificeras inom målsättning 4, förbättrad kunskap och metodutveckling, så finner vi att 66 % av samtliga åtgärder bedöms innehålla inslag av målsättning 4.

2.1.2. Åtgärder för ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Den första målsättningen fokuserar på kunskapsbaserat våldsförebyggande arbete, av olika slag och med olika inriktning, som utförs på flera nivåer och arenor i samhället. Målsättningen tar sikte på att både förhindra att våld överhuvudtaget utövas och att förebygga upprepat våld. Att bedriva ett kunskapsbaserat våldsförebyggande arbete innebär såväl att relatera arbetet till forskning, som att kartläggningar, problembeskrivningar och analyser tas fram som grund för åtgärder, samt att resultaten av genomförda insatser följs upp.

Det förebyggande arbetet handlar om att identifiera och utmana föreställningar och normer om makt och maskulinitet som rättfärdigar och producerar våld, och reproducerar mäns överordning. Det handlar också om att identifiera och utmana framställningar av kvinnor som reproducerar föreställningar om kvinnors underordning och som inskränker kvinnors och flickors självbestämmande över exempelvis sexualitet, barnafödande, ekonomi, utbildning och relationer.

Förebyggande insatser finns av olika slag där universella våldsförebyggande insatser riktar sig till breda grupper i samhället medan selektiv prevention avser förebyggande arbete med ett särskilt syfte för utvalda och avgränsade grupper. Indikativ prevention riktar sig till grupper och individer som har en förhöjd risk att börja utöva våld eller för att förhindra återfall i våldsutövande. Alla dessa former av förebyggande arbete finns representerade bland åtgärderna. (se bilaga)

Våldsförebyggande arbete av situationell karaktär syftar till att göra brott mer riskabla eller svårare att utföra, exempelvis genom strategisk stadsplanering med belysning i parker, torg och på vägar, byggnad av säkra och trygga gångtunnlar eller gångbroar, eller att öka kontroll och bevakning där våldsbrott ofta begås. Boverket hade i Handlingsplanen för 2007 en mängd uppdrag kring trygghet, säkerhet och jämställdhet i det offentliga rummet, men få sådana uppdrag återfinns nu. I materialet återfinns en åtgärd en där boverket ska arbeta vidare med brottsförebyggande och trygghetsskapande i det offentliga rummet¹². Andra åtgärder inom denna kategori handlar om kameraövervakning i kollektivtrafiken¹³, samt åtgärder kring polisens närvaro i det offentliga rummet, och särskilt socialt utsatta områden, i brottsförebyggande syfte.¹⁴

¹² Uppdrag till Boverket att ta fram en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocesser, N2018/04599/SPN

¹³ Dir.2017:124, Ju 2017:14

¹⁴ Ju2017/09610/PO, Ju2017/00623/KRIM (delvis), Ju2017/09611/KRIM samt åtgärder under målsättning 4 där socialt utsatta områden analyseras.

Exempel på arenor och verksamheter som är centrala för förebyggande insatser är förskolan, skolan, universitetet, högskolan, vuxenutbildningen, MVC/BVC, elevhälsan, olika verksamheter inom hälso- och sjukvården, idrotten, trossamfunden och annat föreningsliv, den kommunala familjerätten, föräldraskapsstödet inklusive familjerådgivningen, vissa delar av socialtjänsten samt samhällsorienteringen för nyanlända. Strategin understryker att det är viktigt att fokusera på livssituationer och miljöer där våld mot kvinnor relativt ofta förekommer såsom separationer, vårdnads- och umgängesförhållanden kring barn, kvinnodominerade kontaktyrken, missbruk och arbetslöshet och i samband med funktionsnedsättning och åldrande.

Strategin trycker extra på att i det förebyggande arbetet är det centralt att involvera män och pojkar i arbetet. I åtgärdsprogrammet lyfter regeringen upp universellt våldsförebyggande program riktade till en bred målgrupp, främst unga män, som handlar om att förändra stereotypa könsnormer vilka kopplar samman maskulinitet och våld. MUCF, SKR, Skolverket, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna är några av aktörerna som arbetar med åtgärder som rör detta. Det kan handla om utveckling av våldsförebyggande arbete i skolor¹⁵, information om den nya sexual lagstiftningen¹⁶ och sexuella trakasserier till flickor och pojkar.¹⁷ Det kan även handla om att informera allmänheten om sexuell exploatering av barn i samband med turism eller kampanjer mot sexköpare. Förebyggande arbete mot hedersnormer riktas sig både mot målgruppen pojkar i hederskontext¹⁸, men handlar också om könsstympling av flickor¹⁹ och program som riktar sig till föräldrar.²⁰

¹⁵ Skolverket S2015/02414/JÄM och SKR S2018/00440/JÄM), gällande MVP och andra våldsförebyggande program i skolan

¹⁶ Brottsoffermyndigheten, Informations- och utbildningsinsatser med anledning av en ny sexualbrottslagstiftning med målgrupp unga, Ju2018/01290/KRIM

¹⁷ Skolverket ska stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier genomföra insatser för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan U2018/04029/GV (delvis) U2018/04617/GV

¹⁸ Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om våldsförebyggande arbete i hederskontext, Dnr S2018/05936/RS (delvis)

¹⁹ Jämställdhetsmyndighetens uppdrag om könsstympling, S2018/03926/JÄM (delvis)

²⁰ MFoF S2019/02959/FS, Relaterar till bl.a S2018/03516/JÄM

En del av åtgärderna som återfinns under denna målsättning handlar om indikativ prevention, framförallt riktad till män som våldsutövare, det kan handla om insatser till våldsutövande män, återfallsförebyggande åtgärder och brottsförebyggande åtgärder.²¹ Preven tell är en nationell hjälptelefon för att förebygga sexuellt våld och det finns även en stödtelefon till ej frihetsberövade personer som har utövat eller riskerar att utöva våld mot närstående.²² Inom målsättningen inryms även åtgärder som utredning och lagändring avseende elektronisk övervakning/ fotboja vid utökat kontaktförbud.

En ny kategori åtgärder som kom 2018, och som särskilt motiveras av #metoo uppropen inom olika sektorer, är uppdrag som gäller sexuella trakasserier²³. Uppdragen omfattar flera myndigheter där exempelvis jämställdhetsmyndigheten ska samla och sprida kunskap och där DO samt Arbetsmiljöverket ska samarbeta kring en digital plattform för information med stöd till arbetsgivare för att förebygga och förhindra sexuella trakasserier i arbetslivet.²⁴ Idrotten analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv samt genererar aktivt arbete med inkluderande idrott där sexuella trakasserier och maskulinitetsnormer kopplade till våld adresseras.²⁵

Det våldsförebyggande arbete är under uppbyggnad, och vi kan i denna kartläggning hitta drygt 50 åtgärder inom området. Jämställdhetsmyndigheten konstaterar i sin slutredovisning av regeringsuppdrag om våldsförebyggande arbete (S2017/07218/RS) att utvecklingen av det våldsförebyggande arbete kräver stärkta förutsättningar för utvecklingen av en evidensbaserad våldsförebyggande praktik, exempelvis när det gäller uppföljning av våldsförebyggande metoder och utvecklingen av ett nationellt och regionalt kompetens- och metodstöd för en våldsförebyggande praktik.²⁶ Vi kan utifrån denna kartläggning inte uttala oss om hur systematiskt och utbrett det våldsförebyggande arbetet är, men det är en utveckling som är både intressant och relevant att följa.

2.1.3. Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldutsatta kvinnor och barn

Inom den andra målsättningen samlas åtgärder som syftar till förbättrad upptäckt av våld, samt åtgärder som ska ge starkare skydd och stöd för våldutsatta kvinnor och barn.

²¹ Exempelvis Ju2016/02084/LP

²² Socialstyrelsen S2018/05767/FS, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys S2018/04673/JÅM (delvis)

²³ Se <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/12/regeringens-samlade-atgarder-mot-sexuellt-vald-och-trakasserier/>

²⁴ Ku2018/00556/DISK med fler

²⁵ S2016/07732/FS (delvis)

²⁶ Jämställdhetsmyndigheten rapport 2019:11, Våldsförebyggande arbete med barn och unga

För att förbättra upptäckten av våld behöver yrkesverksamma grupper inom bland annat socialtjänst, skola samt hälso- och sjukvården, som möter potentiellt våldsutsatt, men även våldsutövande, få kunskap inom området samt rutiner kring att fråga om våldsutsatthet. Här ingår särskilda satsningar för att stärka kompetensen kring hedersrelaterat våld och förtryck samt fortsatt utveckling av kunskapsstöd om prostitution riktat mot hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.¹ När det gäller förbättrad upptäckt har Försäkringskassans tidigare arbete med jämställdhetsintegrering resulterat i ett metodstöd för handläggare att fråga om våldsutsatthet i sjukpenningärenden.²⁷ Detta arbete har sedan genom särskilt regeringsuppdrag spridits till Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Socialstyrelsen när det gäller att förbättra upptäckt av våld i nära relationer.²⁸ I detta arbete ingår även Jämställdhetsmyndigheten.

SKR har i sin överenskommelse med regeringen tagit initiativ till att skapa en rutin som ska hjälpa arbetsgivare att upptäcka våldsutsatthet hos medarbetare inom hälso- och sjukvården.²⁹ Vi har dock inte kunnat finna några åtgärder som riktar sig till arbetsgivare i övriga sektorer när det gäller att identifiera våld i nära relation bland medarbetare.

Stärkt stöd och skydd för barn såväl som närmare samverkan på lokal nivå är centralt inom målsättning 2. Statens skolverk och Socialstyrelsen ska tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Uppdragskrivningen anger att i utvecklingsarbetet ska relevanta myndigheter samt ett urval av kommuner, landsting och enskilda huvudmän ingå. Därtill ska barn, föräldrar och vårdnadshavare ges möjlighet till delaktighet i utvecklingsarbetet.³⁰

²⁷ S2013/05454/SF, S2014/01966/SF, S2014/02108/SF m.fl.

²⁸ S2018/03696/JÄM

²⁹ dnr S2018/00440/JÄM, SKR:S handlingsplan för kvinnofrid

³⁰ U2017/01236/GV

I åtgärdsprogrammet anges att regeringen för 2015–2019 har avsatt sammanlagt 425 miljoner kronor för stöd till lokalt verksamma kvinnojourer.³¹ Därtill bedömer regeringen att kontrollen av kvalitet i insatser för såväl våldsutsatta kvinnor som våldsutövande män, oavsett utförare, kan behöva skärpas ytterligare. Exempelvis finns åtgärder kring att utvärdera skyddat boende och barns situation där³² samt socialstyrelsens kartläggning av skyddade boendens kvalitet och omfattning som ska vara färdigställd 2020.³³ Även en översyn kring statsbidragen i syfte att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för kvinno- och tjejjourer initierades under perioden.³⁴

Åtgärder som utförs av Nationellt kompetensteam mot hedersrelaterat våld och förtryck på Länsstyrelsen i Östergötland inryms enligt åtgärdsprogrammet under målsättning 2, med olika uppdrag som bland annat inrymmer stödtelefon, utbildningar, nationella konferenser och regionala resurscentra i fyra pilotlän.^{35 36} Även en utvärdering av detta sätt att organisera arbetet inom området finns.³⁷ Åtgärder som utförs av Jämställdhetsmyndigheten på området inryms även här. Handlingsplan mot könsstämpning av flickor och kvinnor är en åtgärd som placeras under målsättning 2, men som i sig inbegriper många myndigheters arbete och åtgärder inom samtliga målsättningar.³⁸

Nationellt metodstödsteam mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt socialt arbete mot prostitution inryms inom målsättningen.³⁹ Även samarbete med länsstyrelserna inom olika områden, där att motverka efterfrågan av köp av sexuella tjänster prioriteras och där metodstödet under perioden flyttats från Länsstyrelsen Stockholm till Jämställdhetsmyndigheten.

³¹ S2017/06723/JÄM, Socialstyrelsen får använda 100 000 000 kronor under 2017 för att fördela medel enligt förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer. Syftet med statsbidraget är att stödja lokala ideella organisationer vars verksamhet riktas till våldsutsatta kvinnor och deras barn samt våldsutsatta flickor.

³² dir. 2016:99, S 2016:08, SOU 2017:112, Ett fönster av möjligheter – utredning om stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende

³³ Regeringsbeslut I:5 2018-11-29 S2018/05767/FS

³⁴ Översyn av statens bidrag till ideella kvinno- och tjejjourer, S2018:A

³⁵ Fi2017/03513/SFÖ Fi2017/04782/SFÖ (Fi2015/01087/SFÖ m.fl., Fi2015/01087/SFÖ m.fl., regleringsbrev 2016

³⁶ S2017/07420/JÄM

³⁷ A2019/01326/JÄM

³⁸ Fi2017/03513/SFÖ, Fi2017/04782/SFÖ, S2016/00633/FST och A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis)

³⁹ Fi2017/03513/SFÖ, Fi2017/04782/SFÖ, S2016/00633/FST och A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis)

En åtgärd rör Handlingsplan mot prostitution och människohandel⁴⁰ som exempelvis lyfter Regionkoordinatorens uppdrag att fungera som en stödjande regional aktör med spetskompetens, och koppla det regionala arbetet mot prostitution och människohandel med arbetet som sker på nationell nivå. Åtgärder kring prostitution och människohandel förekommer även inom andra målsättningar, vilket är ett exempel på hur de olika målsättningarna går in i varandra inom samma utvecklingsområde.

När det gäller stöd definierar strategin stöd som alla former av stöd, inklusive vård och behandlingsinsatser, gentemot våldsutsatt samt våldsutövare. Även stöd och skydd till transpersoner eller män/pojkar som utsätts för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld ingår. När det gäller riskbedömningar kring ärenden om vårdnad, boende och umgänge hittar vi i vår kartläggning inga åtgärder inom detta område, dock finns en åtgärd inom målsättning 4 där MFoF ska ta fram handlägningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i ärenden om vårdnad, boende och umgänge.⁴¹ Utvecklingen av detta på lokalnivå blir intressant och relevant att följa.

2.1.4. Effektivare brottsbekämpning

Strategins tredje målsättning tar sikte på en effektivare bekämpning av brott som rör mäns våld mot kvinnor. Denna kategori skiljer sig alltså från de övriga målsättningarna genom att betydligt färre åtgärder har identifierats.

Under målsättningen samlas åtgärder som syftar till effektivare brottsbekämpning av de aktörer som normalt verkar inom området. Myndigheter inom rättsväsendet som har majoriteten av åtgärderna inom denna målsättning är Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten. Samverkan mellan rättsväsendets aktörer lyfter strategin som viktig, och åtgärder för att stärka detta, speciellt när det gäller Åklagarmyndigheten och polisen, finns.⁴²

⁴⁰ Ju2017/01271/PO, Fi2018/03796/RS (delvis,)Dnr S2018/05936/RS (delvis), A2019/01571/JÄM A2019/00873/JÄM A2019/01571/JÄM

⁴¹ Regeringsbeslut II:1 2017-09-07 S2017/04894/FST

⁴² Ju2019/02369/Å, Ju2019/02014/PO Ju2019/02300/LP (delvis)

Sveriges domstolar och domstolsverket saknar åtgärder under målsättning 3, men har ett uppdrag placerat inom målsättning 4, där de tillsammans med Brå ska sprida kunskap om den nya sexualbrottslagstiftningen till yrkesverksamma inom domstolarna och rättsväsendet, vilket i sin tur kan bidra till effektivare brottsbekämpning⁴³. I strategin framgår också att regeringen avser att noga följa utvecklingen inom rättsväsendets myndigheter och vid behov vidta åtgärder för att bidra till att strategins målsättning uppnås. Här är det också viktigt att understryka att de olika målsättningarna är relaterade till och beroende av varandra.

Uppdrag som relaterar till brottsbekämpning finns även hos Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Regeringen framhåller i strategin även områden i behov av utveckling på regional och lokal nivå i samband med bemötande och skydd av utsatta för sexualbrott samt samarbete med civilsamhället samt hotell- och taxibranschen för tips och anmälningar vid köp av sexuell tjänst.⁴⁴ Vikten av förstärkt samordning mellan myndigheter och andra centrala aktörerna framhålls i Handlingsplan för prostitution och människohandel.⁴⁵

Strategins åtgärdsprogram framhåller det särskilt viktigt att utveckla polisens metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld. Både kunskapsunderlag och praktiskt utvecklingsarbete såväl när det gäller förbrytare som brottsoffer finns representerat bland åtgärderna.⁴⁶

Nationella strategin framhåller att ”Stöd till målsäganden” är ett viktigt utvecklingsområde där målet är att alla våldsbrott mot kvinnor och flickor ska anmälas och att mörkertalet, som beräknas vara särskilt stort för sexualbrott, ska minskas. Att stärka brottsoffrens ställning i rättsprocessen och ge ett tidigt, aktivt, uthålligt och väl samordnat stöd till målsägande i form av ett målsägande biträde är avgörande för att brottsoffret ska orka fullfölja rättsprocessen. Här finns åtgärder i form av utredningar av eller främjande verksamhet när det gäller stöd av olika slag till brottsoffer utsatta för sexualbrott och hedersrelaterade brott, stöd till barn som bevittnat våld samt stöd till HBTQ-personer.⁴⁷ Stöden kan bestå i att bemöta och behandla brottsoffren väl, men också att ge stöd genom nya lagar och genom adekvat stöd genom hela rättsprocessen.

⁴³ Ju2018/05323/DOM

⁴⁴ Fi2017/03513/SFÖ Fi2017/04782/SFÖ S2014/1695/FST

⁴⁵ Bilaga till regeringsbeslut 2018-02-08 nr II:1

⁴⁶ Ju2014/04445/KRIM, Ju2014/04445/KRIM (delvis), Ju2017/09610/PO, Ju2018/04606/PO, Ju2019/02014/PO, Ju2019/02300/LP (delvis)

⁴⁷ S2018/00212/FST (delvis), S2017/06717/FS, Ju2018/03543/LP (delvis), Ju2017/09598/LP (delvis) Ju2017/08973/KRIM, 2017/18:177, dir. 2018:48, Ju2018:02

Även åtgärder, för stöd till både målsägande och vittnen, när det gäller att motverka tystnadskulturen finns. Brå ska i en utredning belysa mekanismer bakom tystnadskulturer samt lämna förslag på hur tystnadskulturer och övergrepp i rättssak ska motverkas.⁴⁸

Arbete mot köp av sexuella tjänster och människohandel samt undersökning av fridsbrottens utveckling prioriteras i åtgärdsprogrammet och finns representerade bland åtgärderna både som lagändringar och aktivt arbete⁴⁹. Åtgärder handlar om att genomföra lagändringar om tvångsäktenskap och barnäktenskap, ändra straffskalorna när det gäller hedersrelaterade brott samt att förebygga hot och kränkningar på nätet⁵⁰. Här har vi även sorterat in utredningar som leder till lagändringar när det gäller kameraövervakning i brottsbekämpande syfte och utredningar kring kränkande fotografering.⁵¹

2.1.5. Förbättrad kunskap och metodutveckling

Strategins fjärde målsättning tar sikte på att förbättra kunskap och metodutveckling för lärande och utveckling i syfte att bekämpa och motverka mäns våld mot kvinnor. Utveckling av metoder och arbetssätt för att motverka våldet kan ske genom forskning, utvärdering och uppföljning. Strategin understryker att kunskap om mäns våld mot kvinnor behöver utvecklas, användas och nå olika målgrupper som allmänheten, berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer. Förbättrad kunskap kan alltså tolkas som både kunskapsutveckling och utbildning.

Åtgärdsprogrammet lyfter fram att en utmaning i arbetet med mäns våld mot kvinnor är att kunskapen om våldets omfattning är begränsad och osäker, vilket gör utvecklingen och de sammantagna effekterna av samhällets insatser svårbedömda. Programmet konstaterar att det behöver samlas kunskap inom frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barn- och tvångsäktenskap och unga HBTQ-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck.⁵² Här finns åtgärder som rör dessa områden samt en kartläggning av arbete mot sexuella trakasserier på högskola och universitet och en kartläggning av förekomsten av könstereotyp och sexistisk reklam.⁵³

⁴⁸ Ku2018/02216/DISK

⁴⁹ Prop. 2017/18:123, prop. 2017/18:123, Ju2018/04606/PO, Fi2017/03513/SFÖ

Fi2017/04782/SFFi2010/5567 m.fl. Fi2017/03513/SFÖ Fi2017/04782/SFÖ S2014/1695/FST

⁵⁰ Dir. 2019:43, Ju 2019:05, Dir. 2017:25 Dir. 2017:78

⁵¹ Dir.2017:124, Ju 2017:14, Ju2017/09598/LP (delvis), Ju2017/08973/KRIM, Ju 2017:06,

⁵² U2017/04680/BS (delvis) U2017/04869/UH, S2017/01221/JÄM (delvis)

⁵³ U2017/05023/BS (delvis) U2017/05052/UH, Ku2018/01450/DISK

Förbättrad kunskap när det gäller verkningsfullt våldsförebyggande arbete, behandling av våldsutövare samt metodutveckling och stöd att tillämpa i arbetet med våldsutsatta finns representerade bland åtgärderna. En utredning kring återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld initierades 2017.⁵⁴ Jämställdhetsmyndigheten fick 2019 i uppdrag att göra en forskningsöversikt över våldsförebyggande arbete i Sverige, inklusive arbetet i skola och föreningsliv, när det gäller hela området mäns våld mot kvinnor, där relevanta forsknings- och kunskapsluckor identifieras.⁵⁵ Ett annat utvecklingsområde är arbetet med att kartlägga förekomst och behov av standardiserade bedömningsmetoder i hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta och våldsutövare, Vid genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen samråda med Uppsala universitet (NCK) och MFoF.⁵⁶

Riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge är ett viktigt område. 2017 får MFoF i uppdrag att beskriva utvecklingsbehov samt ta fram ett handläggningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i ärenden om vårdnad, boende och umgänge.⁵⁷ Riskbedömning i utredningar om vårdnad, boende och umgänge är i första hand till för personer som arbetar med vårdnads-, boende- och umgangesutredningar i kommuner, men kan även vara användbart för domstolar och andra som kommer i kontakt med barn som befinner sig i denna situation. Det är både relevant och intressant att följa implementering av handläggningsstödet, vilket genomslag detta får i praktiken och vilka effekterna blir.

Utbildning för berörda yrkesgrupper är ett stort område. En åtgärd rör kunskapsstöd till universitetsutbildningar gällande yrken som anses särskilt viktiga⁵⁸. Jämställdhetsmyndigheten har i samverkan med NCK uppdrag att ge kunskapsstöd och utbildningsinsatser till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Stödet gäller bland annat åtta utbildningar på grundnivå för vilka det införts ett examensmål om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer och gäller Fysioterapeut-, Jurist-, Läkare-, Psykolog-, Sjuksköterske-, Socionom-, Tandhygienist- och Tandläkarexamen.

⁵⁴Dir. 2017:26, S 2017:02, vilket resulterade i SOU2018:37”Att bryta ett våldsamt beteende - återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld”,

⁵⁵ A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis)

⁵⁶ S2017/01221/JÄM (delvis)

⁵⁷ S2017/04894/FST

⁵⁸ S2018/01831/JÄM(delvis), A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis) S2018/01831/JÄM (delvis),

En annan åtgärd rör utbildning i våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor till socialtjänstens personal som Socialstyrelsen ska ansvara för och som ska genomföras i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, Uppsala universitet (Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK) och länsstyrelserna, samt i samråd med bland andra SKR. Uppdraget angav att utbildningen ska utgå från de behov som bland annat påtalats i #metoo-upprop från utsatta grupper som socialtjänsten möter, och de behov som finns kopplat till våld och sexuella övergrepp riktade mot bland annat äldre kvinnor.⁵⁹

I åtgärdsprogrammet anges att regeringen ser över möjligheter att ytterligare stärka och utveckla tillsynen över kommuners och vårdgivares arbete med mäns våld mot kvinnor inklusive arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I kartläggningen har vi funnit en åtgärd angående tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta kvinnor samt ideella kvinnojourer i syfte att generera kunskap och stimulera utveckling för att stärka kvaliteten i vårdens och omsorgens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn.⁶⁰

Ekonomiskt våld tas inte särskilt upp i den nationella strategin men lyfts fram i Istanbul konventionen.⁶¹ Socialstyrelsen har i uppdrag att kartlägga socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv samt analysera kommunernas behov av stöd när det gäller att utveckla arbetsmetoder och insatser.⁶² Utifrån analysen ska Socialstyrelsen ta fram och sprida ett behovsanpassat stöd till kommunerna om arbetet med jämställdhet inom verksamheten. I uppdraget ingår att se över arbetsmetoder, behovsbedömningar, utbetalningsmottagare, extern och intern samverkan samt insatser som kan motverka utsatthet vid våld i nära relationer. Utöver denna åtgärd har vi ej hittat åtgärder som rör ekonomiskt våld.

Berörda myndigheter inom målsättningen är framförallt Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet (Brå), Folkhälsomyndigheten, Linköpings universitet (barnafrid), Uppsala universitet (NCK), Linne universitetet, Vetenskapsrådet, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Sametinget, Länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting (SKL), nu mera Sveriges kommuner och regioner (SKR).

⁵⁹ S2018/03930/FST (delvis)

⁶⁰ S2018/03516/JÄM (delvis)

⁶¹ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, Istanbul 11 maj 2011

⁶² 2017-08-03 S2017/04387/FST

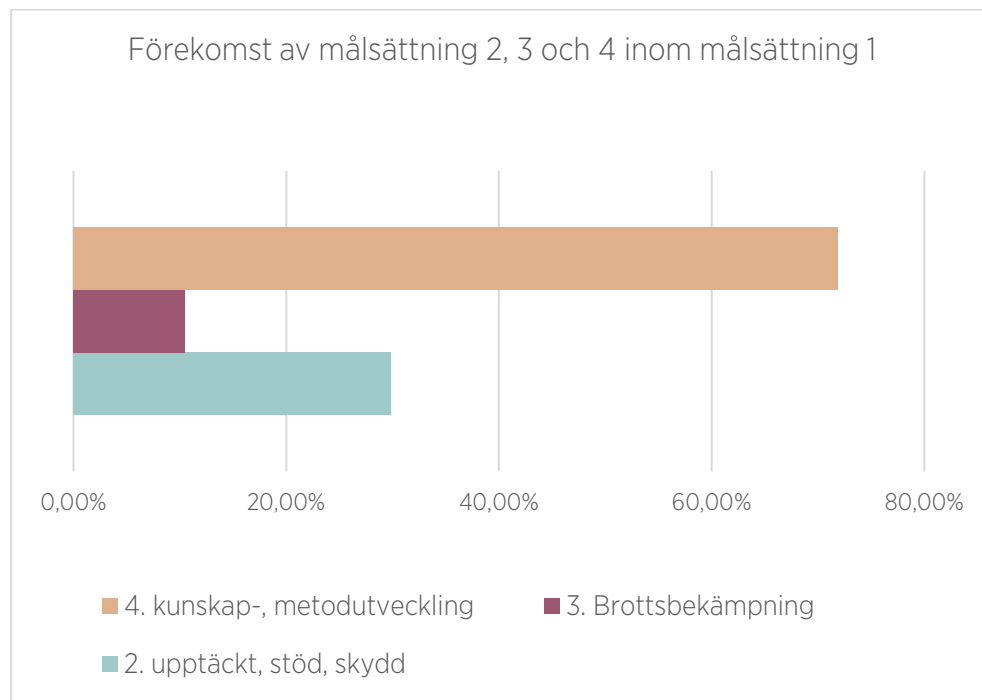
2.1.6. Analys av hur målsättningarna överlappar och är ömsesidigt beroende av varandra

I strategin beskrivs att de fyra politiska målsättningarna är delvis överlappande samt ömsesidigt beroende (Skr. 2016/17:10). Strategin framhäver att det prioriterade är en utveckling av det våldsförebyggande arbetet, som ska betraktas som strategins huvudsakliga inriktning och som en central aspekt av samtliga fyra målsättningar. Strategin understryker även att det våldsförebyggande arbetet, såväl som arbetet utifrån övriga målsättningar, ska vara kunskapsbaserat. Därav är den fjärde målsättningen även förbunden med de övriga.

Det är således få åtgärder som endast tillhör en målsättning innehållsmässigt. Exempelvis kan en åtgärd huvudsakligen tillhöra målsättning 3, brottsbekämpning, men kan samtidigt förbättra kunskap och vara metodutvecklande (målsättning4), inom området våldsförbyggande arbete (målsättning 1), men i förlängningen syfta till verksamhetsutveckling hos polisen som leder till brottsbekämpning (målsättning 3).⁶³ ⁶⁴ Åtgärdsprogrammet vilar på de fyra målsättningarna och när de åtgärder som vi funnit sorteras in under åtgärdsprogrammet kategorier kan dilemman uppstå kring var åtgärderna ska insorteras, som exemplet ovan visar. Det betyder att åtgärderna vi funnit potentiellt kan höra hemma under flera olika områden. Åtgärdernas fördelning mellan de fyra målsättningarna följer åtgärdsprogrammet underrubriker, men analyseras också utifrån uppdragens innehåll. Samma åtgärd kan innehållsmässigt höra hemma under flera målsättningar varför fördelningen ser olika ut beroende på placering utifrån åtgärdsprogrammet och åtgärdens innehåll. Vi analyserar i detta avsnitt hur målsättningarna överlappar och integreras i varandra.

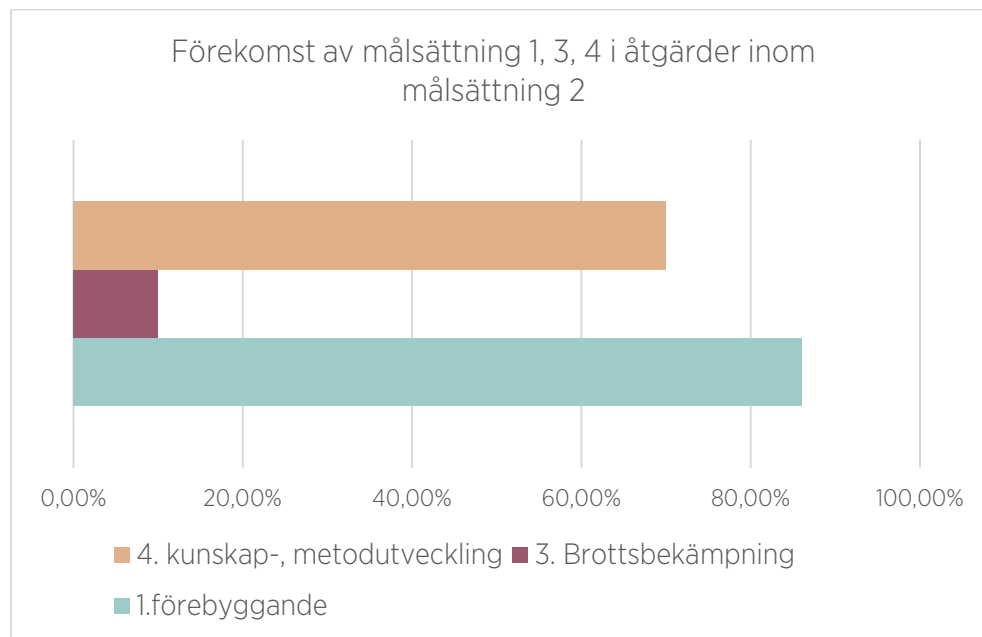
⁶³ Regeringsbeslut I:182016-06-22 Ju2014/04445/KRIM (delvis)

⁶⁴ Brås kunskapssammanställning om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer, Ju2014/04445/KRIM

Inom målsättning 1, våldsförebyggande arbete, inkluderar en majoritet av de våldsförebyggande åtgärderna även förbättrad kunskap och metodutveckling (72%). Exempelvis SKR:s utvärdering av våldsförebyggande program i skolan, Jämställdhetsmyndighetens kunskapssammanställningar och metodutvecklingsarbete samt Brås utvärdering av kriminalvårdens inslussningssystem i för dömda våldsutövare.⁶⁵ Genom indikativ prevention med brottsförebyggande och återfallförbyggande arbete, samt arbete med våldsutövare, finns också inslag av brottsbekämpande arbete. Även ”förbättrad upptäckt och stärkt stöd och skydd” finns inkluderad genom att flera uppdrag också innehåller samverkan, samt att det beskrivs i åtgärder att det våldsförebyggande kopplas ihop med målsättning 2.

⁶⁵ Exempelvis SKR:s utvärdering av våldsförebyggande arbete i skolan S2018/00440/JÄM, Brås utvärdering av inslussningsprogram Ju2018/02430/KRIM, Jämställdhetsmyndighetens kunskapssammanställningar om Våldsförebyggande arbete dnr S2018/05936/RS (delvis)

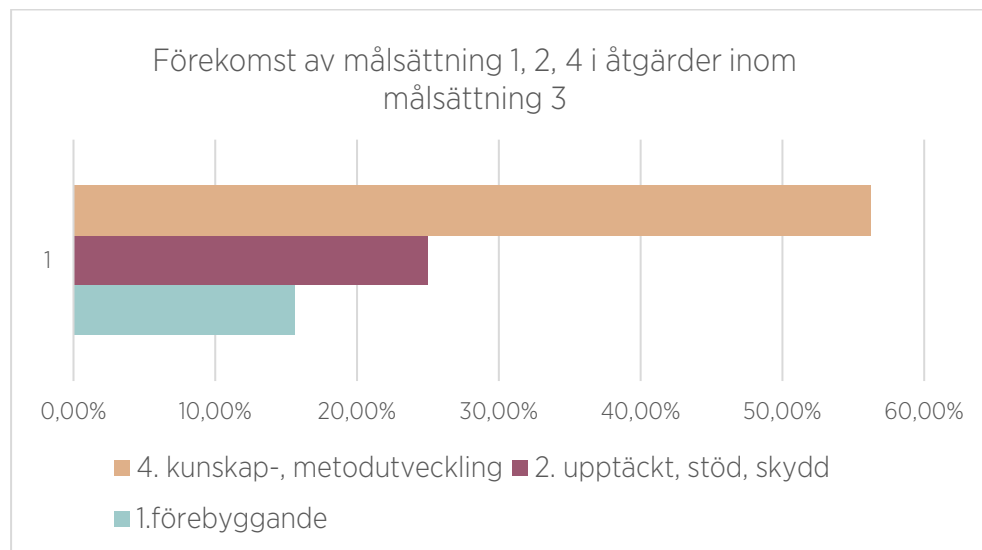

Inom målsättning 2, ”förbättrad upptäckt och stärkt stöd och skydd”, innehåller 70 procent av åtgärdernas uppdragsskrivningar ”förbättrad kunskap och metodutveckling”. Det kan handla om en utredning av barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende.⁶⁶ Det kan även handla om ett uppdrag med syfte att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel där en kartläggning av omfattningen av prostitution och människohandel ingår.⁶⁷ Våldsförebyggande inslag finns representerade i 86 procent av åtgärderna, exempelvis i form av insatser där hedersrelaterat våld både ska förbyggas och motverkas. Vi har under målsättning 2 inkluderat uppdrag från flera myndigheter kring handlingsplanen utifrån FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet i enlighet med Sveriges nationella handlingsplan på området. De uppdragen bidrar både till kopplingar till målsättning 1 och 4.⁶⁸

⁶⁶ dir. 2016:99, S 2016:08

⁶⁷ A2019/01571/JÄM A2019/00873/JÄM

⁶⁸ Inkluderas inte i det ursprungliga åtgärdsprogrammet i strategin, men bedöms i kartläggningen höra till.

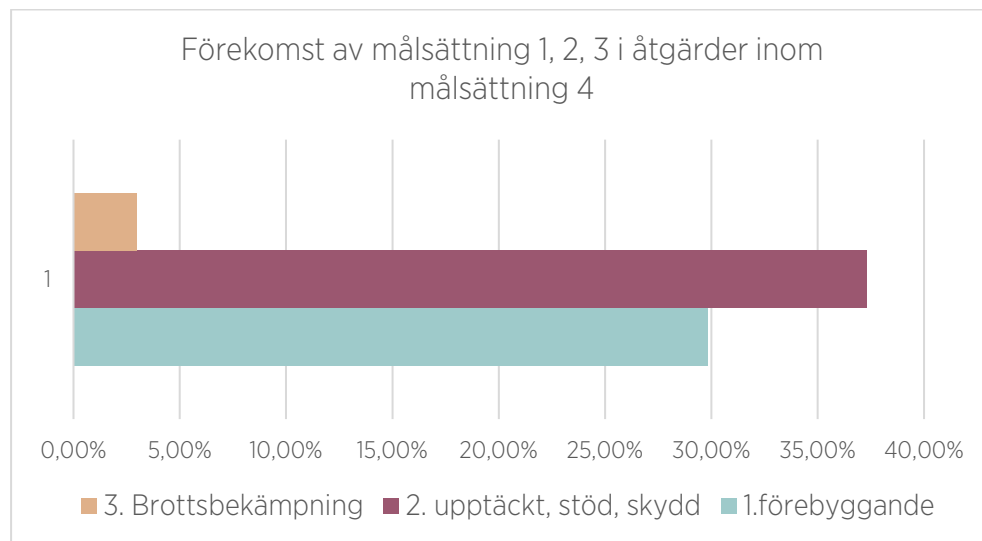

Inom målsättning 3 finner vi inslag av förbättrad kunskap och metodutveckling i över hälften av de brottsbekämpande åtgärderna. Exempel är de lagförändrande åtgärderna som har en statlig utredning som underlag.⁶⁹ Andra exempel är uppdrag till Brå med kunskapssammanställningar och uppföljningar av arbete i rättsväsendet.⁷⁰ Även om åtgärderna främst riktar sig till rättsväsendet finns inom målsättningen också arbete med stöd till brottsoffer/målsäganden där inslag av stärkt stöd och skydd finns. Kamerabevakningsutredning syftar till brottsbekämpning, men kameraövervakning kan även ses som situationell prevention.⁷¹

⁶⁹ Exempelvis den nya sexuallagstiftningen byggd på frivillighet, prop. 2017/18:177, eller hedersbrottsutredningen som resulterar i ändrad straffskala, prop. 2017/18:123

⁷⁰ Exempelvis: Analys av lagstiftningen om grov kvinnofridskränkning Ju2017/00623/KRIM (delvis) Ju2017/09611/KRIM, Våldtäkter från anmälan till dom, Ku2018/02216/DISK, Politikernas trygghetsundersökning Ju2017/00623/KRIM (delvis) Ju2017/09611/KRIM

⁷¹ Dir.2017:124, Ju 2017:14

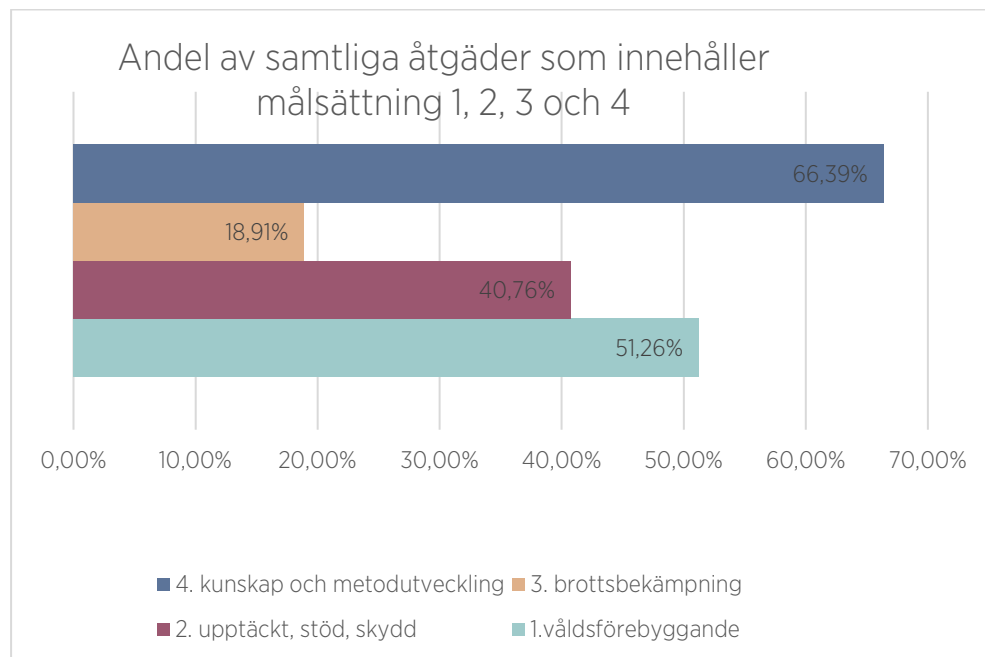

37 procent av åtgärder inom målsättning 4, förbättrad kunskap och metodutveckling, syftar till förbättrad upptäckt och stärkt stöd och skydd. Det kan handla om att utveckla bedömning och behandlingsmetoder inom socialtjänst och hälso- och sjukvården.⁷² Det kan också handla om att utbilda yrkesverksamma som ska verka inom dessa områden, och om utvärdering av insatser inom målsättning 2.⁷³ Även förbättrad kunskap och metodutveckling som är kopplat till våldsförebyggande arbete finns i 30 procent av åtgärderna inom målsättning 4. Exempelvis handlar det om åtgärder som forskningsöversikt över våldsförebyggande arbete och utredning om återfallsförebyggande arbete med män som utsätter närstående för våld.⁷⁴

⁷² S2018/05767/FS, Ändring av S2017/01221/JÄM, S2017/01221/JÄM (delvis)

⁷³ Exempelvis A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis) S2018/01831/JÄM (delvis), S2018/03930/FST (delvis), S2018/05767/FS

⁷⁴ A2019/01277/JÄM A2019/00543/JÄM A2019/01202/SV (delvis), Dir. 2017:26, S 2017:02

När vi undersöker hur många av alla åtgärder som totalt innehåller inslag av de olika målsättningarna finner vi att 66% av det totala antalet åtgärder inom samtliga målsättningar relaterar till målsättning 4, förbättrad kunskap och metodutveckling. Målsättning 1, våldsförebyggande arbete, ingår i totalt 51% av åtgärderna.

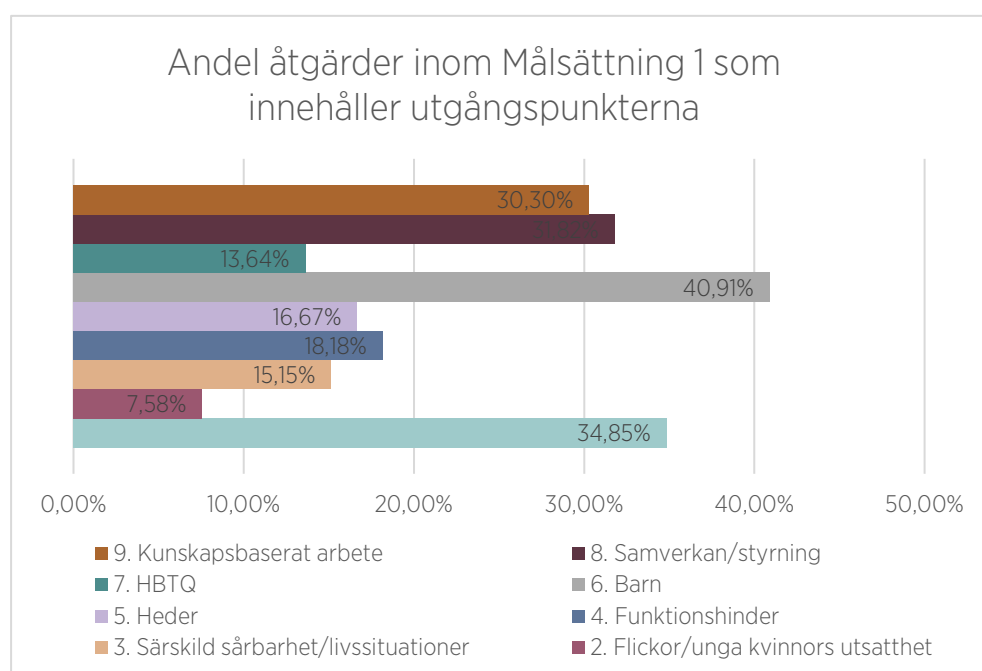
2.2. ANALYS UTIFRÅN STRATEGINS NIO UTGÅNGSPUNKTER

I strategin formuleras viktiga principer och prioriterade frågor, som är gemensamma för genomförande av samtliga målsättningar, i form av nio utgångspunkter:⁷⁵

1. Våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer
2. Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld
3. Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet
4. Funktionshindersperspektiv
5. Hedersnormer bland närstående
6. Barnets rätt och barnets bästa
7. HBTQ-personers rättigheter
8. Förbättrad samverkan och styrning
9. Kunskapsbaserat arbete

⁷⁵ Skr. 2016/17:10, avsnitt 5.2.3

Både utgångspunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin. En viktig del av vår kartläggning och analys är således att undersöka hur åtgärderna förhåller sig till både målsättningarna och utgångspunkterna. Denna kartläggning presenteras dels i form av utgångspunkternas representation inom de olika målsättningarna, dels som en analys av respektive utgångspunkt i sig. Bedömningarna görs utifrån skrivningarna i åtgärdernas uppdrag.

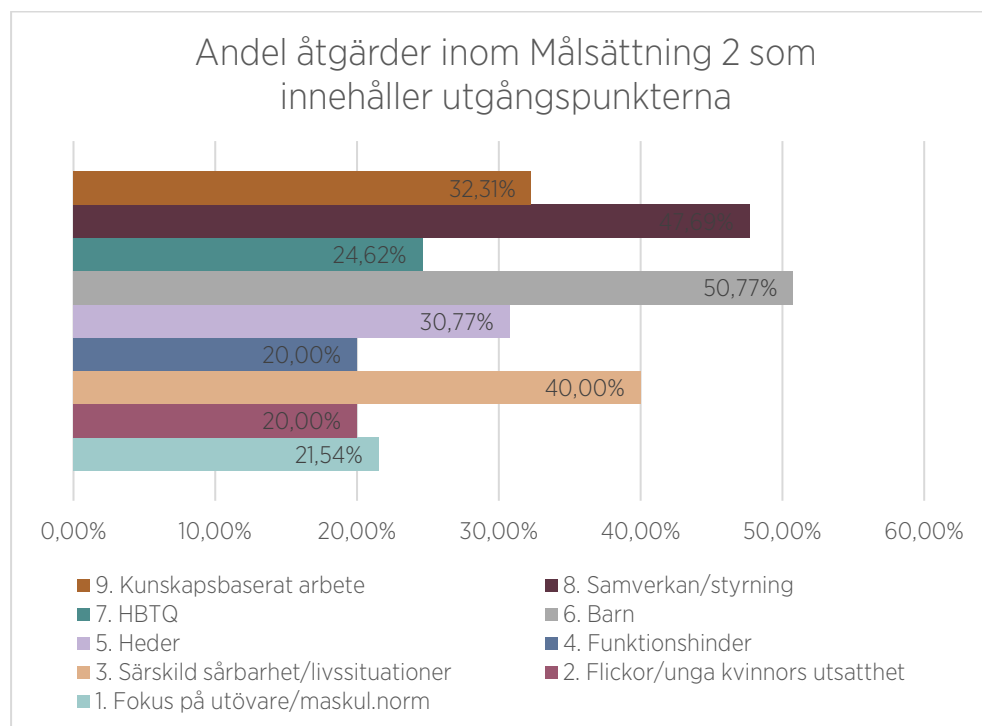

Diagrammet beskriver i vilken omfattning de olika utgångspunkterna finns representerade inom åtgärder relaterade till målsättning 1. Kartläggningen visar att inom det våldsförebyggande arbetet är utgångspunkten som handlar om barn mest förekommande, och finns inom 41% av åtgärderna. Det kan relateras till att barn är en prioriterad målgrupp inom det våldsförebyggande arbete.

En annan prioritering som får genomslag i kartläggningen är maskulinitetsnormer och våldsutövande män. Strategin anger att ”på ett grundläggande plan handlar det om att utmana föreställningar om makt och maskulinitet som rättfärdigar våld, samt normer som inskränker kvinnors och flickors självbestämmande”.⁷⁶ Inom det våldsförebyggande arbetet inkluderas utgångspunkten med våldsutövare och maskulinitetsnormer i 39 procent av åtgärderna.

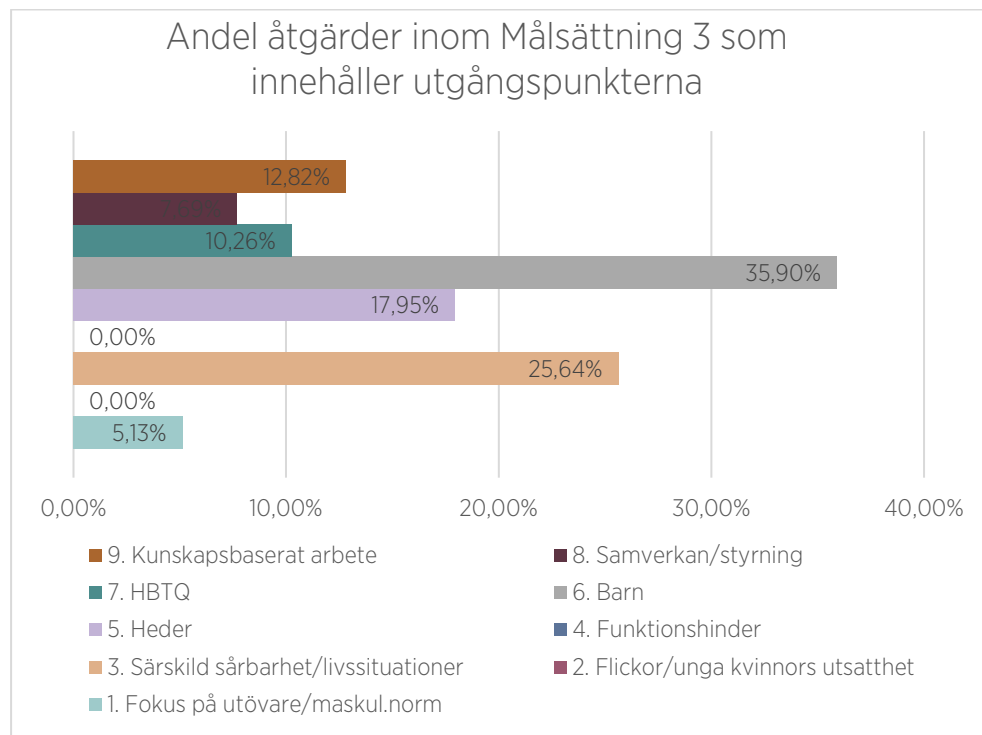
⁷⁶ Skr. 2016/17:10 sid 126

Vad gäller övriga utgångspunkter finns kunskapsbaserat arbete och samverkan samt styrning med i ca 30 procent av åtgärderna. ”Hedernormer bland närstående” och funktionshinderperspektiv finns representerat inom 17 respektive 18 procent av uppdragen vardera, tätt följt av ”HBTQ-personers rättigheter” och särskild sårbarhet/livssituationer som förekommer i 14–15 procent av de våldsförbyggande åtgärderna. Den minst förekommande utgångspunkten är utgångspunkten ” större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld” som finns inom åtta procent av åtgärderna.

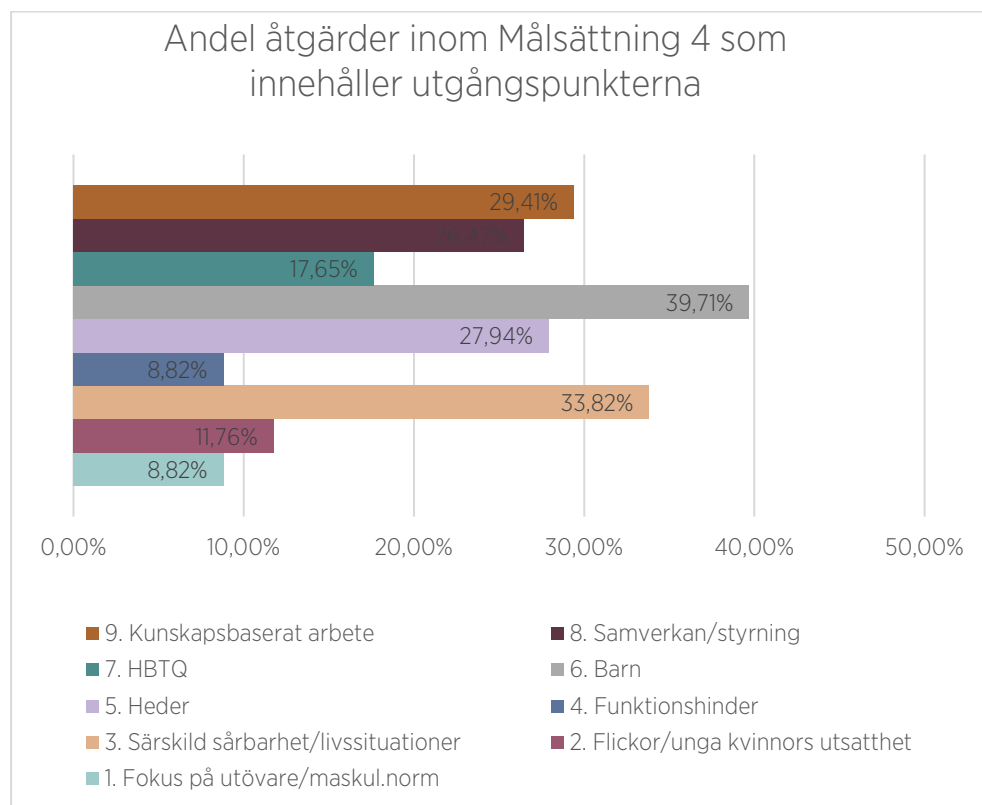
Diagrammet beskriver hur de olika utgångspunkterna finns representerade inom åtgärder relaterade till målsättning 2. Inom denna målsättning med fokus på upptäckt av våld och stöd och skydd finns samtliga utgångspunkter representerade i minst 20% av åtgärderna. Kartläggningen visar att utgångspunkten om barn tillsammans med samverkan och styrning, tätt följd av särskild sårbarhet/livssituationer, dominerar inom målsättning 2. Utgångspunkten som rör heder förekommer i 31 procent av åtgärderna och HBTQ i 25 procent.

I relation till att målsättningen framförallt handlar om förbättrad upptäckt, och stärkt stöd och skydd av brottsoffer, och där strategin lyfter att det ska bli mer uppmärksamhet på unga kvinnor och flickor, finns relativt lite fokus på den gruppen. Trots detta är utgångspunkten ” Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld” i jämförelse med andra målsättningar ändå mest förekommande inom denna målsättning (20%). På samma nivå som flickors och unga kvinnors utsatthet för våld ligger fokus på maskulinitet och våldsutövare och funktionshinder.

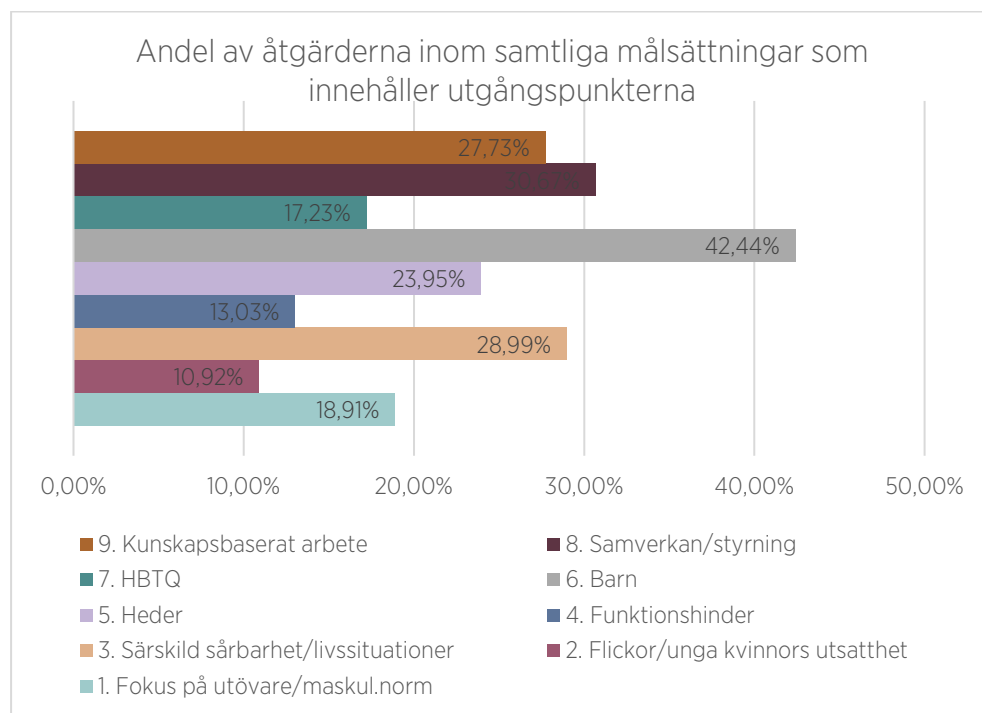
Diagrammet beskriver hur de olika utgångspunkterna finns representerade inom åtgärder relaterade till målsättning 3. Inom den tredje målsättningen om brottsbekämpning finns ett stort fokus på barn, och även särskild sårbarhet/livssituationer. Utgångspunkten kring heder förekommer i 18 procent av åtgärderna och HBTQ i 10 procent. Maskulinitetsnormer och män som våldsutövare förekommer i endast 5 procent av åtgärderna inom brottsbekämpning, vilket står i kontrast till dominansen av män som våldsutövare.

Ingen av uppdragsbeskrivningarna inom detta område nämner unga kvinnor och flickor samt funktionsnedsatta. Målsättning 3 har även lägst grad av samverkan och styrning samt kunskapsutveckling i sina åtgärder jämfört med övriga målsättningar.

Diagrammet beskriver hur de olika utgångspunkterna finns representerade inom åtgärder relaterade till målsättning 4, förbättrad kunskap och metodutveckling. Inom denna målsättning är ”Barnets rätt och barnets bästa” den mest förekommande utgångspunkten. ”Hedersnormer bland närstående” och ”Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet” återfinns i ca 30 % av åtgärderna, så även kunskapsutveckling och samverkan.

Fyra av utgångspunkterna förekommer i färre av åtgärderna inom målsättning 4. HBTQ-personers rättigheter återfinns i 18% av åtgärderna medan ”våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer” Funktionshinderperspektiv” samt ”Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld” förekommer i endast 9–12 procent av åtgärderna.

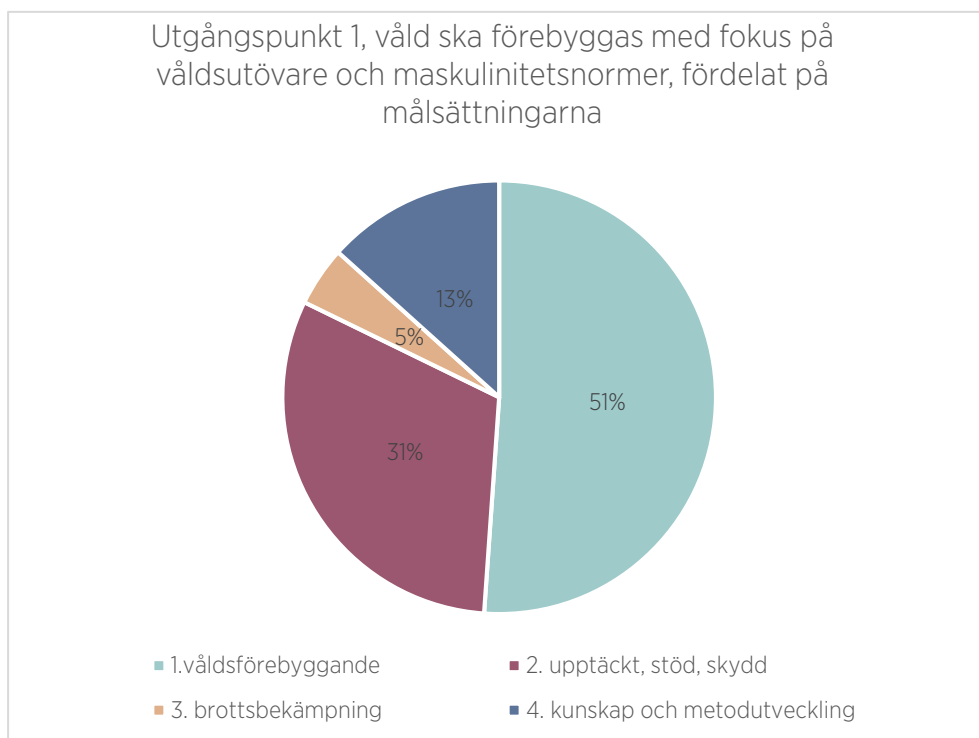
Sammanfattningsvis visar kartläggningen att samtliga nio utgångspunkter finns representerade, men i olika grad, under de fyra målsättningar. Vid en jämförelse mellan representationen av utgångspunkterna inom alla de drygt 200 åtgärder vi kartlagt finner vi att den utgångspunkt som behandlar ”Barnets rätt och barnets bästa” är den mest förekommande. Drygt 40 procent av de kartlagda åtgärderna har någon typ av barnperspektiv. Utgångspunkten ”Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld”, som specifikt nämner vad strategin konstaterar är den mest utsatta brottsoffergruppen, är dock minst förekommande och finns i endast 11 procent av de drygt 200 åtgärderna. Utgångspunkten kring maskulinitetsnormer och män som våldsutövare finns i högre grad (19%).

Utgångspunkten ”Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet” återfinns nästan 30 procent av åtgärderna. När det gäller utgångspunkten om hedersrelaterat våld och förtryck visar kartläggningen att den sammantaget återfinns inom 24 procent av åtgärderna. Utgångspunkterna kring HBTQ finns endast inom 17 procent av åtgärderna totalt sett. Än mer sparsamt förekommande är utgångspunkten funktionshinder, som endast förekommer i 14 procent av åtgärderna.

Utgångspunkterna förbättrad samverkan och styrning samt kunskapsbaserat arbete finns vardera i ca 30 procent av åtgärderna.

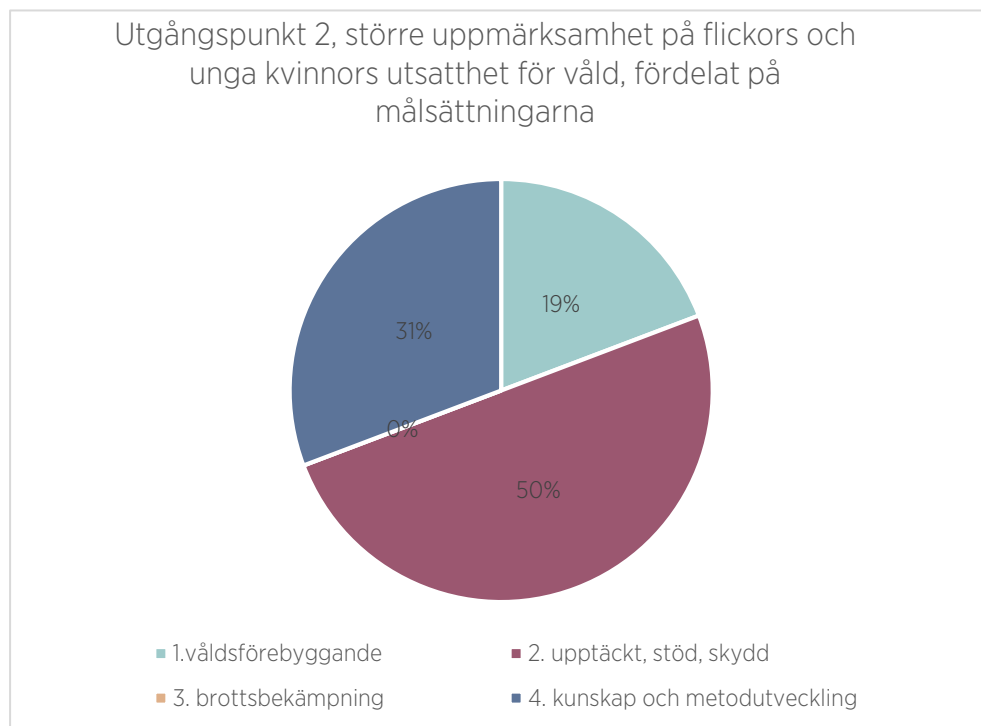
Viktigt att understryka är också att förekomsten av utgångspunkterna varierar mellan de olika målsättningarna. För att synliggöra detta har vi också valt att kartlägga och analysera representationen av målsättningarna inom varje utgångspunkt. Diagrammen nedan visar detta:

2.2.1. Analys av utgångspunkt 1 (Våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer) i relation till målsättningarna

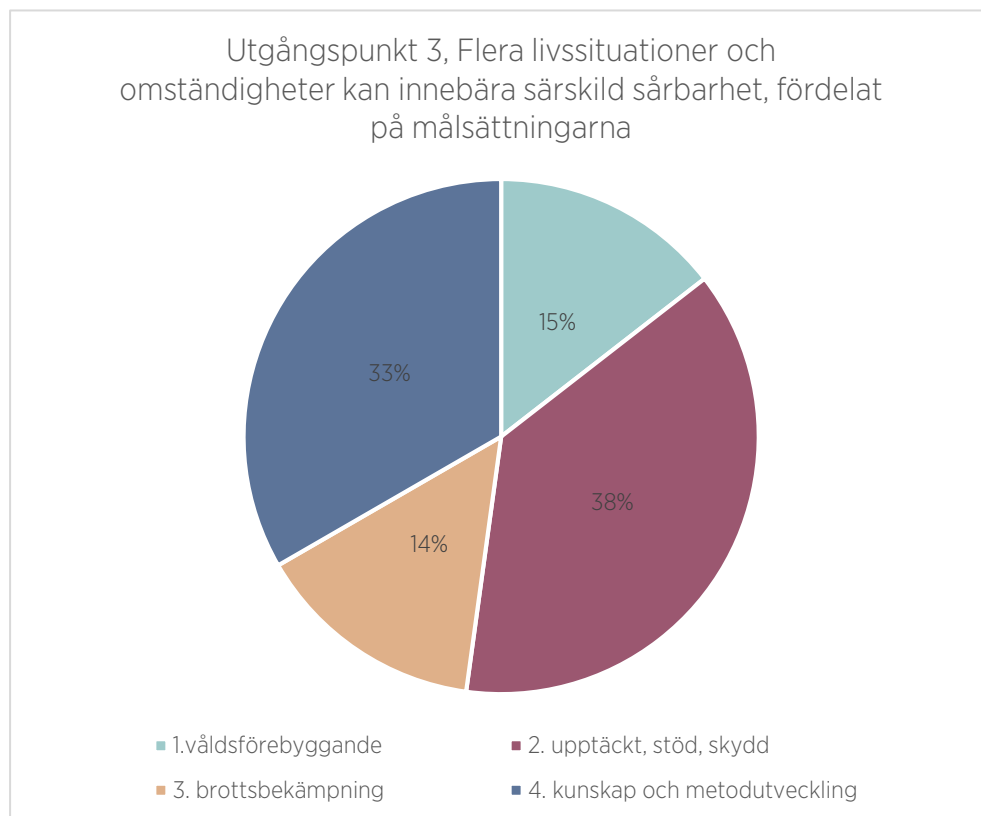
En kvantitativ genomgång visar att åtgärder innehållande utgångspunkt 1 fördelar sig så att hälften av dem finns inom det våldsförebyggande arbetet, men att de även återfinns inom de andra målsättningarna, vilket är helt i enlighet med strategins avsikter. Kartläggningen visar dock att drygt 60 procent av de våldsförebyggande åtgärderna, och drygt 80 procent av åtgärderna sammantaget, saknar denna utgångspunkt.

2.2.2. Analys av utgångspunkt 2 (Större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld) i relation till målsättningarna

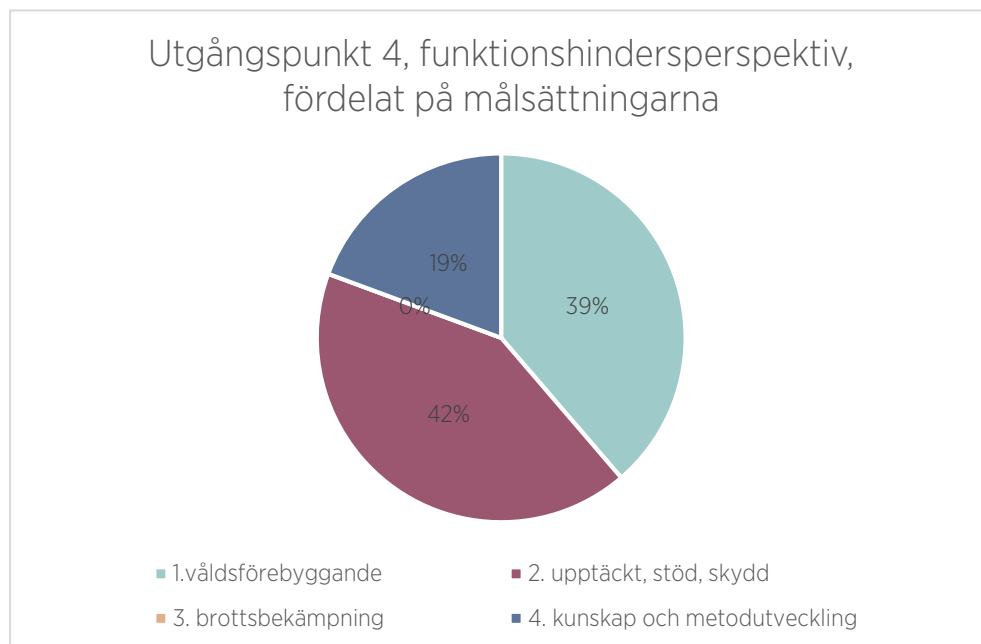
En kvantitativ genomgång visar att åtgärder som tar hänsyn till eller riktar sig till flickor och unga kvinnor huvudsakligen återfinns inom målsättning 2, där insatser kring ökad upptäckt och stärkt skydd och stöd till brottsoffer förkommer. Utgångspunkten förkommer i färre åtgärder inom de andra målsättningarna och saknas inom de brottsbekämpande.

2.2.3. Analys av utgångspunkt 3 (Flera livssituationer och omständigheter kan innebära särskild sårbarhet) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att åtgärder kring denna utgångspunkt återfinns främst inom målsättning 2, upptäckt stöd och skydd. En relativt liten del befinner sig inom det förbyggande och brottsbekämpande arbetet. Även en tredjedel av åtgärderna inom målsättning 4 inkluderar denna utgångspunkt.

2.2.4. Analys av utgångspunkt 4 (Funktionshinderperspektiv) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att någon typ av funktionshinderperspektiv förekommer inom målsättning 1,2 och 4, men saknas inom målsättning 3. Det kan vara allt från att ordet nämns i en uppdragstext till att insatser med ett tydligt funktionsperspektiv beskrivs. Framförallt är perspektivet närvarande inom målsättning 2 med upptäckt stöd och skydd. Ett exempel är åtgärden om att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om ensamkommande barn och unga där arbetet ska genomföras utifrån ett barnrätts-, ungdoms-, jämställdhets- och ett funktionshindersperspektiv.⁷⁷ Även Handlingsplanen mot prostitution och människohandel⁷⁸, Jämställdhetsmyndighetens uppföljningar av de jämställdhetspolitiska delmålen⁷⁹, Länsstyrelsernas uppdrag⁸⁰ samt överenskommelser med SKR innehåller funktionshinderperspektiv.⁸¹ Det är också viktigt att påminna om att andelen åtgärder med funktionshinderperspektiv totalt sett är låg i jämförelse med övriga utgångspunkter.

⁷⁷ S2017/01863/FST (delvis)

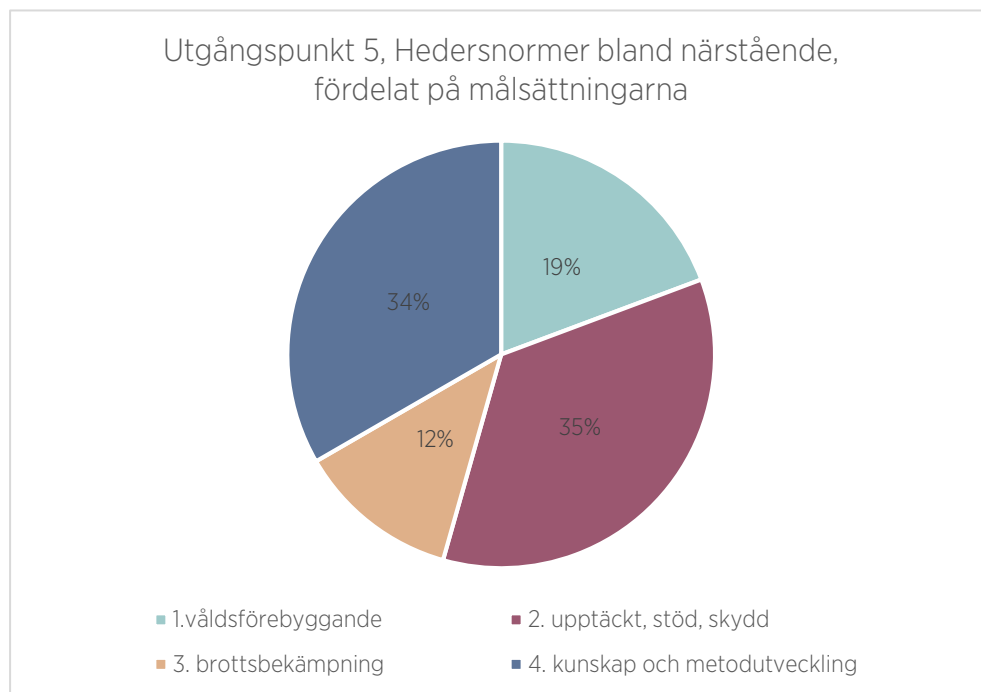
⁷⁸ Handlingsplan mot Prostitution och Människohandel Bilaga till regeringsbeslut 2018-02-08 nr II:1

⁷⁹ dnr S2018/05936/RS (delvis)

⁸⁰ Skrivningar till länsstyrelserna gällande åtgärder gällande kvinnofridsuppdragen, särskilt gällande skyddat boende, och föräldraskapsstöd.

⁸¹ Överenskommelser med SKL gällande våldpreventivt arbete i skolan och flera överenskommelser riktade mot hälso- och sjukvården

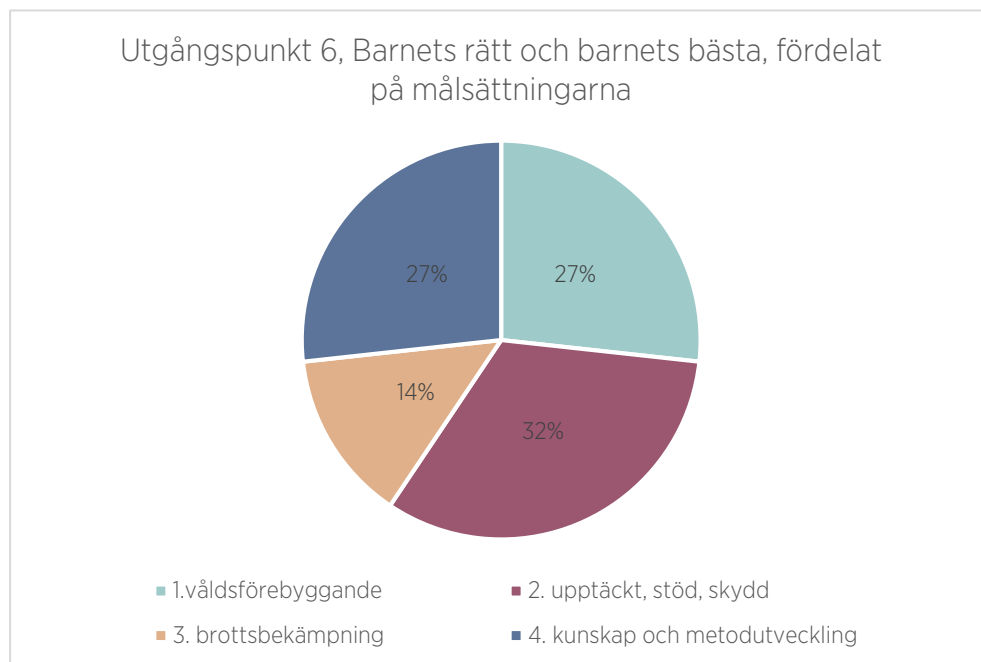
2.2.5. Analys av utgångspunkt 5 (Hedersnormer bland närstående) i jämförelse med målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att någon typ av hedersperspektiv förekommer inom samtliga målsättningar i strategin. Det kan vara allt från att ordet är nämnts i en uppdragstext som ett av flera perspektiv eller att en insats har fullt fokus på området. Kunskapsutveckling på hedersområdet är ett önskemål i strategin och andelen uppdrag inom denna kategori är stor (36%). I relation till andra utgångspunkter är heder i högre grad närvarande i insatser för brottsbekämpning.

När det gäller målsättning 2 återfinns Nationellt kompetensteamet för hedersrelaterat våld och förtryck likväl som Jämställdhetsmyndighetens uppdrag samt överenskommelser med SKL/SKR, där stöd till kommuner och regioner inkluderar arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Inom målsättning 2 ligger även Länsstyrelsernas regionala uppdrag med samverkan och kompetensstöd till regionala och lokala aktörer samt utveckling kommundemensamma insatser, exempelvis skyddat boende för våldsutsatta personer med särskilda behov på grund av hedersnormer bland närstående Länsstyrelsernas regionala uppdrag med samordning och stöd, återfinns även inom denna målsättning. Även om lägst andel åtgärder med hedersperspektiv förekommer inom brottsbekämpning finns uppdrag med Hedersbrottsutredningen, Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv, samt arbete med brottsoffer ur hedersperspektiv.

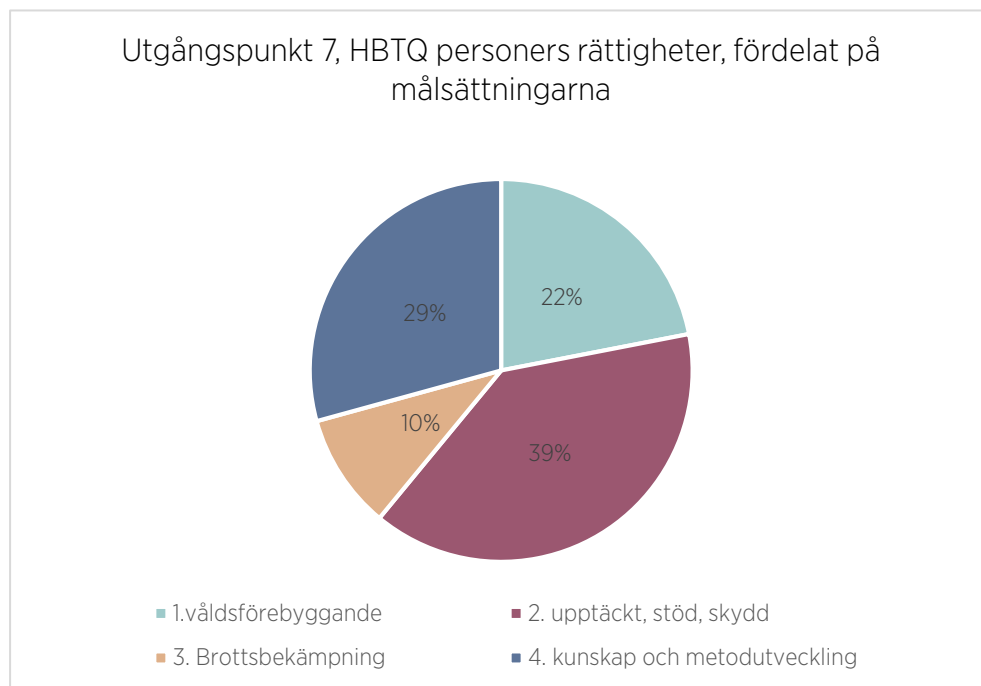
2.2.6. Analys av utgångspunkt 6 (Barnets rätt och barnets bästa) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att fokus på barn är den utgångspunkt som är mest förekommande av de nio, samt att den är relativt jämnt fördelad mellan målsättning ett, två och fyra (omkring 30 %) men mest förekommande inom målsättning 2. Även när det gäller brottsbekämpning är utgångspunkten relativt väl representerad jämfört med andra utgångspunkter. I delrapport 3 genomförs en analys kring barnets rätt och barnets bästa utifrån strategin och målområdena.⁸²

⁸² Arbetet pågår - En barnrättslig analys, Del III av återrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag

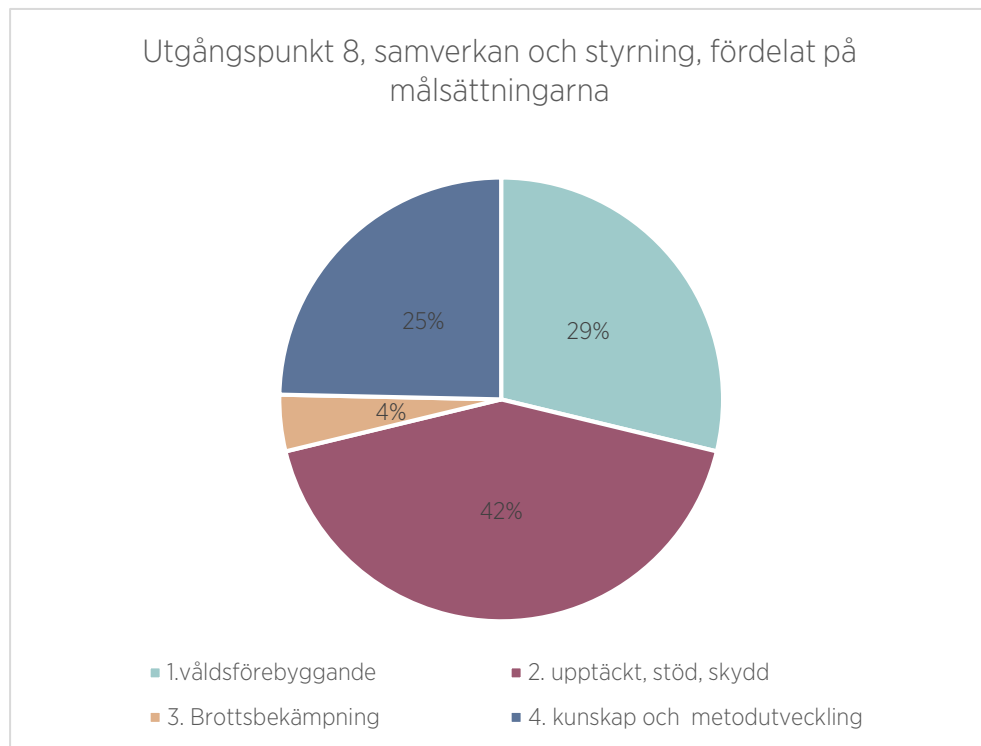
2.2.7. Analys av utgångspunkt 7 (HBTQ-personers rättigheter) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att HBTQ-personer eller HBTQ-perspektiv förekommer främst inom målsättning 2 när det gäller upptäckt stöd, skydd samt i form av brottsoffer under målsättning 3 och 4.⁸³ HBTQ-personers rättigheter aktualiseras även i Migrationsverkets arbete med asylsökande.

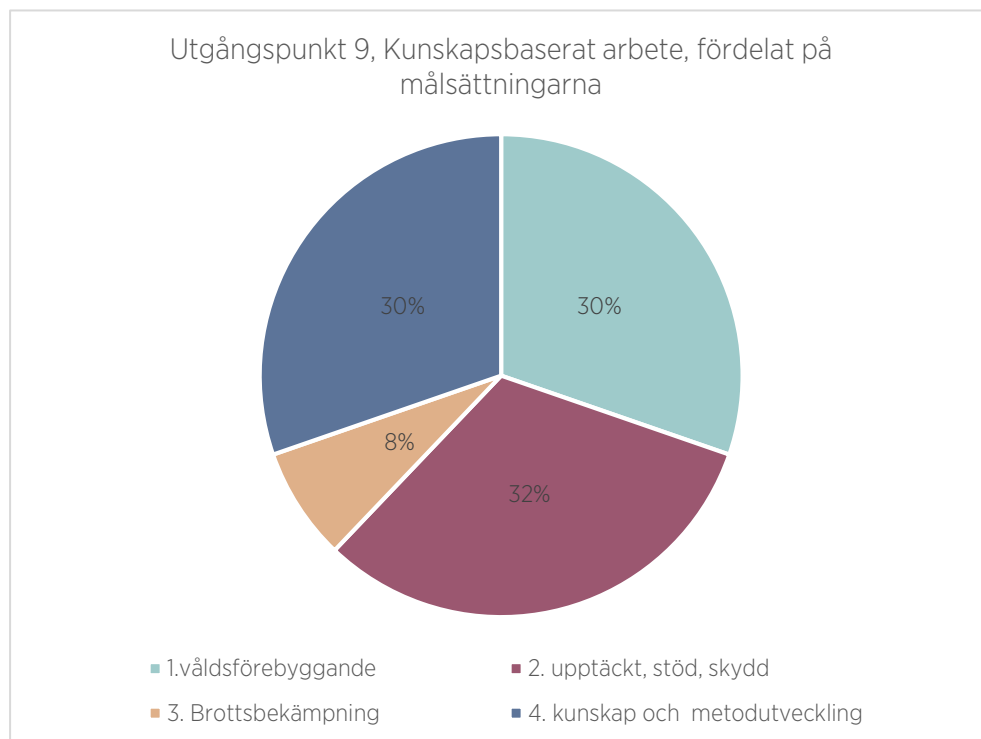
⁸³ Exempelvis brottsofferverksamhet riktad till HBTQ-personer, S2017/06717/FS

2.2.8. Analys av utgångspunkt 8 (Förbättrad samverkan och styrning) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att utgångspunkten samverkan och styrning nämns inom alla målsättningar men framförallt inom upptäckt stöd och skydd.

2.2.9. Analys av utgångspunkt 9 (Kunskapsbaserat arbete) i relation till målsättningarna

En kvantitativ genomgång visar att kunskapsbaserat arbete förekommer inom alla målsättningar.

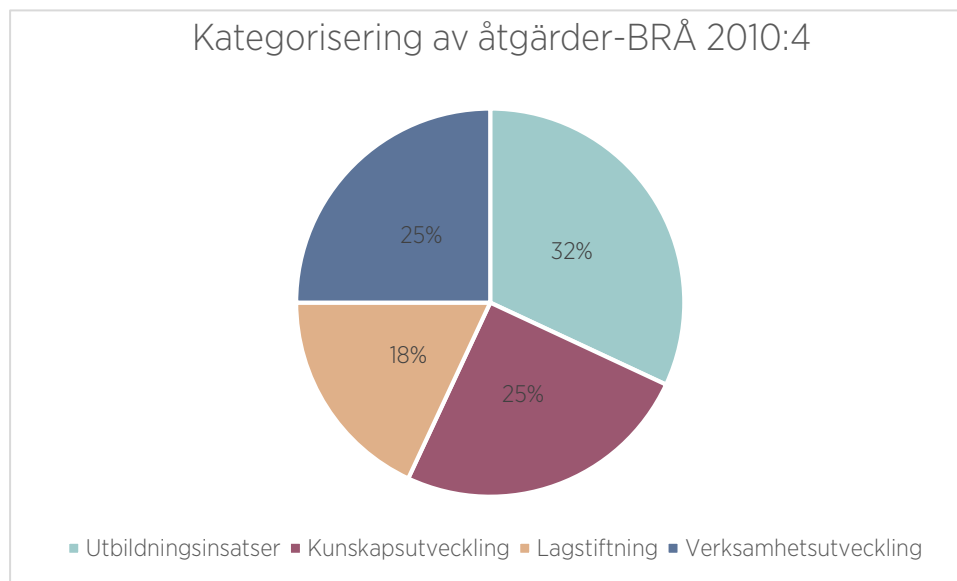
2.3. JÄMFÖRELSE MED BRÅS UPPFÖLJNING FÖR HANDLINGSPLANEN FRÅN 2007

I Brås uppföljning från 2010 av 2007 års handlingsplan⁸⁴ delas de 56 åtgärderna in i fyra kategorier:

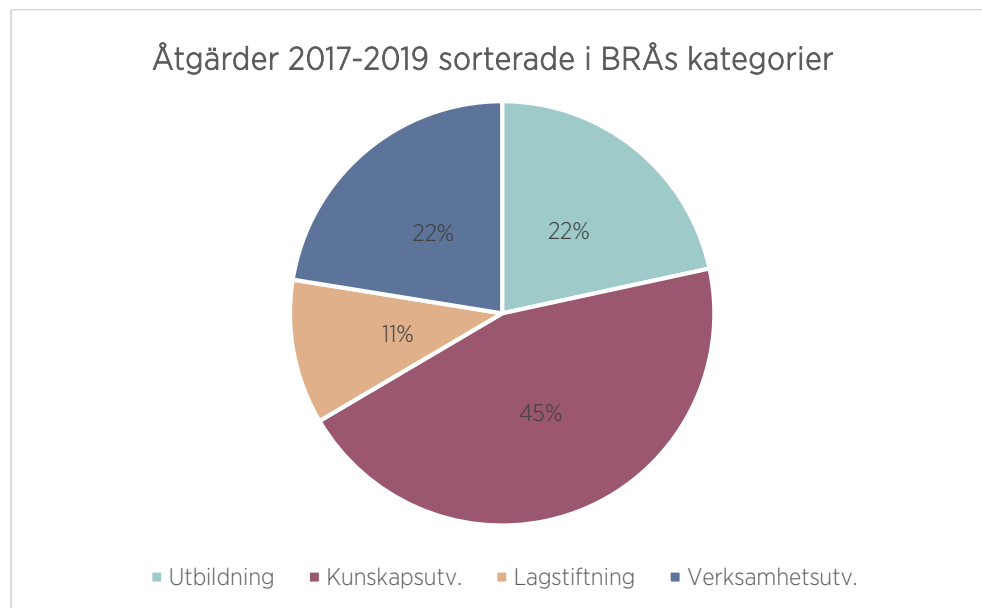
- Utbildning
- Verksamhetsutveckling
- Kunskapsutveckling
- Lagstiftning

⁸⁴ Brå 2010:4, deluppföljning, och 2010:18, slutuppföljning, av Skr. 2007/08:39, Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

I ett försök till jämförelse har vi prövat att dela in de drygt 200 åtgärder vi funnit i de kategorier som BRÅ använde för de 56 åtgärderna från Handlingsplanen för 2007. Metodologiskt är det komplicerat och det är inte möjligt att dra några större eller djupgående slutsatser kring utveckling, men det är trots det intressant eftersom det säger någonting om vad som hänt under perioden.

I Brås delrapport 2010:4 framgick att utbildningsinsatser var den vanligaste typen av aktivitet. Nästan lika vanligt som utbildning var verksamhetsutveckling i form av konkreta insatser som direkt riktas mot målgrupperna. I paritet med verksamhetsutveckling ligger kunskapsutveckling. Brå framhåller (2010:4) att en förutsättning för att arbetet ska bli framgångsrikt är en bra kunskapsgrund för insatserna. Brå fann det därmed positivt att åtgärderna inrymde kunskapsutveckling, där en tredjedel rör kartläggningar medan två tredjedelar handlar om utvärderingar, kunskapssammanställningar om insatser samt utvecklandet av bedömningsinstrument. Den minsta kategorin var lagstiftande åtgärder där ungefär hälften utgörs av en översyn och den andra hälften av en ny lag eller en lagändring. De flesta av dessa åtgärder resulterat i ett betänkande, en lagändring eller en ny lag.

När vi har sorterat de drygt 200 åtgärder vi funnit i vår kartläggning enligt Brås kategorier finner vi att kunskapsutveckling tillsammans med utbildning inryms i en majoritet av åtgärderna, men att kunskapsutveckling idag utgör en större kategori än utbildning. Även om det är osäkra resultat kan vi alltså konstatera en skillnad jämfört med de resultat som Brå kom fram till. Det fokus på kunskaps- och metodutveckling som Brås kartläggning visade och som Brå underströk som något positivt, är än starkare i dag.

Vad gäller verksamhetsutveckling befinner sig den kategorin på samma nivå som för 10 år sedan, medan en mindre andel av åtgärder är lagstiftande (viktigt att notera är dock att det ej rör sig om färre till antal, men färre i relation till helheten). Även här ser vi med andra ord intressanta resultat även om de måste hanteras med försiktighet.

2.3.1. Sammanfattande slutsatser

Resultatet av denna kartläggning och analys av åtgärder perioden 2017–2019 relaterade till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor visar att:

- Drygt 200 åtgärder har initierats mellan 2017–2019. Dessa berör 46 myndigheter, SKR, ett antal statliga utredningar och involverar även andra aktörer. En stor del av dessa åtgärder återfinns inom pågående uppdrag som slutrapporteras efter 2019. Åtgärdernas resultat kommer därför att följas upp under 2020/2021.

- Åtgärderna fördelar sig relativt jämt mellan målsättning 1, våldsförebyggande arbete (28 %), 2. Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta (27 %) och 4, förbättrad kunskap och metodutveckling (29%) medan målsättning 3, som berör effektivare brottsbekämpning har färre åtgärder (16 %). Intressant att notera är även att ingen av åtgärderna under målsättning 3, effektivare brottsbekämpning, innehåller utgångspunkterna om funktionshinderperspektiv och större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld.
- Viktigt att understryka är att målsättningarna är överlappande och ömsesidigt beroende. Kunskaps- och metodutveckling samt utbildning är en väsentlig del av arbetet utifrån strategin inom alla målsättningar. 66 % av samtliga åtgärder bedöms innehålla inslag av målsättning 4, förbättrad kunskap och metodutveckling. Mot bakgrund av strategins betoning på kunskapsbaserat arbete är detta relevant att synliggöra. Det våldsförebyggande arbetet beskrivs även som en central aspekt av samtliga fyra målsättningar. Kartläggningen visar att den våldsförebyggande aspekten finns närvarande i drygt hälften av åtgärderna totalt, men att aspekten finns i olika grad inom de olika målsättningarna där målsättning 2 har 86%, målsättning 4 har 29%, medan andelen är betydligt lägre för målsättning 3 (16%).
- De nio utgångspunkterna finns representerade i olika grad under de fyra målsättningar. Den utgångspunkt som behandlar ”Barnets rätt och barnets bästa” är den mest förekommande där drygt 40 procent av de kartlagda åtgärderna har någon typ av barnperspektiv. Kartläggningen visar också att nästan 90% av åtgärderna saknar utgångspunkten större uppmärksamhet på flickors och unga kvinnors utsatthet för våld, drygt 85% av åtgärderna saknar ett funktionshinderperspektiv, över 80 procent saknar utgångspunkten våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer samt ett HBTQ-perspektiv. Därtill saknar drygt 75% av åtgärderna ett hedersperspektiv. Viktigt att understryka här är att analyserna är gjorda utifrån uppdragsbeskrivningarna.
- Åtgärder som innehåller utgångspunkten ”våld ska förebyggas med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer” förekommer i högst grad inom det våldsförebyggande arbetet, men även inom de andra målsättningarna. Detta är överensstämmande med strategins avsikter. Kartläggningen visar dock att drygt 60 procent av de våldsförebyggande åtgärderna, och drygt 80 procent av åtgärderna sammantaget, saknar denna utgångspunkt.

- Inom några intressanta utvecklingsområden finns få åtgärder. Området ekonomiska våld lyfts inte i strategin men i Istanbulkonventionen. Vi finner endast en åtgärd inom detta område, vilket är intressant att följa vidare. Även arbetet med implementering och spridning av riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge, samt arbetsgivares rutiner för att upptäcka våld i nära relation är intressanta utvecklingsområden att följa.
- I jämförelse med den kartläggning som Brå genomförde 2010 dominerar åtgärder som innehåller kunskapsutveckling tillsammans med de som innehåller utbildning, medan konkret verksamhetsutveckling och lagstiftande åtgärder utgör en mindre del. En tydlig skillnad är ett än större fokus på kunskapsutveckling, vars betydelse underströks av Brå 2010.
- Det åtgärdsprogram som utgör en central del av strategin skiljer sig på många vis från den tidigare handlingsplanen, vilket bidrar till utmaningar vad gäller uppföljning och analys. Åtgärdsprogrammet omfattar också endast perioden 2017–2020 emedan strategin sträcker sig till 2026.
- En annan utmaning rör möjligheten att analysera relationen mellan åtgärder på nationell, regional och lokal nivå, liksom att fånga in de åtgärder och resultat som är effekter av olika myndigheters och andra aktörers arbete med jämställdhetsintegrering.

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**